

NIKOLAJS GOGOLIS

PAR TO KĀ SATRĪDĒJĀS
IVANS IVANOVIČS AR IVANU
NIKIFOROVIČU

NIKOLAJS GOGOLIS

**STĀSTS PAR TO, KĀ
SAKILDOJAS IVĀNS
IVANOVIČS AR IVĀNU
NIKIFOROVIČU**

NIKOLAJS GOGOLIS

IZLASE

STĀSTS PAR TO, KĀ SAKILDOJAS IVĀNS IVANOVIČS AR
IVĀNU NIKIFOROVIČU

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA 1948

Tulk. Aleksandrs Čaks

Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants
Ločmelis

Содержание

#1	0006
I NODAĻA Ivans Ivanovičs un Ivans Nikiforovičs. . . .	0005
II NODAĻA,	0014
III N O D A Ļ A	0031
IV NODAĻA	0040
V NODAĻA,	0059
VI NODAĻA,	0068
VII UN PĒDĒJĀ NODAĻA	0079

S TĀSTS PAR TO, KĀ SAĶILDOJAS IVANS
SIVANOVIČS AR IVANU NIKIFOROVIČU

I NODAĻA

Ivans Ivanovičs un Ivans Nikiforovičs.

Jauka bekeša Ivanam Ivanovičam! pavisam lieliska! Un kas par jērādiņām! Ak tu traks, kas par jērādiņām! pelēk-zilas ar sarmu! Es dodu nezīn ko, ja vēl kādam tāda ir! Pa-lūkojieties, dieva dēļ, uz tām, it sevišķi, kad viņš ar kādu runāja, palūkojieties no sāniem: kas tas par savieno-jumu! Nevar aprakstīt: samts! sudrabs! uguns! Ak tu kungs un dievs! Brīnumdarītājs Nikolajs, dieva kalps! kāpēc gan man nav tādas bekešas! Viņš pašuva to jau tad, kad Agafija Fedosejevna vēl nebraukāja uz Kijevu. Jūs pazīstat Agafiju Fedosejevnu? Tā pati, kas nokoda ausi piesēdētājam. Brī-nišķīgs cilvēks Ivans Ivanovičs! Kas viņam par māju Mirgo-rodā! Tai apkārt, no visām pusēm, nojume uz ozola stabiem, zem nojumes visur soli. Kad kļūst pārāk karsts, Ivans Iva-novičs nomet no sevis ir bekešu, ir to, kas zem tās, pats pa-liek vienā kreklā un atpūšas zem nojumes, un raugās, kas notiek pagalmā un uz ielas. Kas viņam par ābelēm un

bum-bierēm zem pašiem logiem! Atveriet tikai logu — un zari paši no sevis spraucas istabā. Tas viss ir mājas priekšā; bet ja jūs palūkotos, kas viņam dārzā! Kā tur nav? Plūmes, ķirši, ķezberes, visādi dārzāji, saulespuķes, gurķi, melones, pākšaugi, pat rija un smēde.

Brīnišķīgs cilvēks Ivans Ivanovičs! Viņš ļoti mīl melones; tas ir viņa mīļākais ēdiens. Tiklīdz paēd pusdienas un iziet vienos kreklos zem nojumes, tūlīt pavēl Gapkai atnest divi melones, un pēc tam tad pats tās pārgriež, salasa sēklas atse-višķā papīriņā un sāk ēst. Pēc tam liek Gapkai atnest tint-nīcu un pats ar savu roku uzraksta uz sēklu papīriņa: «Sī melone apēsta tādā un tādā datumā.» Ja šādā gadījumā bijis arī kāds viesis, tad: «piedalījās tāds un tāds». Mirgorodas nelaiķa tiesnesis arvien tīksminājās, raugoties uz Ivan;i Ivanoviča māju. Jā, mājele nebija slikta. Man patīk, ka tai no visām pusēm bija piebūvēti lieveņi un lieveņīši, tā ka, ja uz to skatītos iztālēm, tad redzētu vienīgi jumtus, satupinā- tus vienu uz otra, kas visai līdzinās šķīvim, pilnam ar bli- ņām, vai vēl vairāk piepēm, kas apaug koku. Taču visi jumti nosegti niedrēm; vītols, ozols un divi ābeles atbalstījušās uz tiem

saviem izklaidu zariem kā uz elkoņiem. Starp kokiem zib un paveras pat uz ielu nelieli logi ar izgreznotiem balsinā-tiem slēgiem. Brīnišķīgs cilvēks Ivans Ivanovičs! Viņu pazīst arī Poltavas komisārs! Dorošs Tarasovičs Puchivočka, kad tas brauc no Chorolas, arvien ie brauc pie viņa. Bet protopops tēvs Pēteris, kas dzīvo Koliberdā, kad pie viņa sapulcējas kādi pieci ciemiņi, arvien mēdz teikt, ka viņš nezina neviena cita, kas tā pilda kristīgo pienākumu un prot dzīvot kā Ivans Ivanovičs.

Dieviņ, kā aizskrien laiks! Jau toreiz bija pagājuši vairāk nekā desmit gadu, kopš viņš bija kļuvis par atraitni. Bērnu viņam nebija. Gapkai ir bērni, un tie bieži skraida pa pa-galmu. Ivans Ivanovičs arvien dod katram no viņiem vai nu pa kriņģelim, vai pa melones gabaliņam, vai bumbieri. Gapka nēsā viņa kambaru un pagrabu atslēgas; bet lielās lādes, kas stāv viņa guļamistabā, un vidējā kambara atslēgu Ivans Iva-novičs tur pie sevis un nemīl neviena tur ielaist. Gapka — dūšīgs meitietis, staigā garā kreklā, spirtiem lieliem un vai-giem. Un kas par dievlūdzēju cilvēku ir Ivans Ivanovičs! Katru svētdienu viņš apvelk bekešu un iet uz baznīcu.

Iegājis tajā, Ivans Ivanovičs, pēc tam, kad ir izklanījies uz visām pusēm, parasti novietojas klirosā un ļoti labi velk līdz basu. Bet, kad dievkalpojums beidzas, Ivans Ivanovičs neparko ne-nociešas, neapgājis visus ubagus. Viņš varbūt pat ir negribētu nodoties tik garlaicīgam darbam, ja viņu uz to nemudinātu iedzimtā labsirdība. «Sveiki, nabadzīte!» viņš parasti sacīja, uzmeklējis viskroplāko sievu noplīsušā, no ielāpiem sašūdi- nātā kleitā. «No kurienes tu esi, nabadzīte?» «Es, kundziņ, no ciema atnākusi: trešo dienu ne dzērusi, ne ēdusi; izdzina mani pašas bērni.» «Nabaga galviņa! ko tad tu šurp nāci?» «Nu tā, kundziņ, dāvanu lūgties, vai neiedos kāds maizei.» «Hm! ko nu, vai tad tev gribas maizes?» parasti jautāja Ivans Ivanovičs. «Kā nu negribēt! Izsalkusi kā suns.» «Hm!» parasti atbildēja Ivans Ivanovičs. «Tad jau tev, varbūt, arī gaļas gribas?» «Nu visu, ko jūsu labestība iedos, ar visu būšu apmierināta.» «Hm! — vai tad gaļa labāka par maizi?» «Ko nu izsalkušajam izvēlēties? Viss, kas jums labpatiks, viss ir labs.» Pie šiem vārdiem vecene parasti izstiepa roku. «Nu, ej taču ar dievu,» runāja Ivans Ivanovičs. «Ko tad tu stāvi? Es tak tevi nesitu?»

Un, pievērsies ar šādām iztaujāšanām otram, trešam, beidzot atgriežas mājup vai ieiet izdzert glāzi degvīna pie kaimiņa Ivana Nikiforoviča, vai pie tiesneša, vai pie policijas priekšnieka. Ivans Ivanovičs ļoti mīl, ja viņam kāds pasniedz dāvanu vai ciema kukuli. Tas viņam ļoti patīk.

Ļoti labs cilvēks arī Ivans Nikiforovičs. Viņa sēta ir līdzās Ivana Ivanoviča sētai. Viņi ir tādi draugi savā starpā, kādus pasaule nav redzējusi. Antons Prokofjevičs Pupopuzs, kas vēl līdz šim laikam staigā brūnos svārkos ar gaiši zilām pie-durknēm un ēd pusdienas svētku dienās pie tiesneša, parasti mēdza teikt, ka Ivanu Nikiforoviču un Ivanu Ivanoviču pats velns sasaistījis ar aukliņu: kurp viens, turp arī otrs dodas. Ivans Nikiforovičs nekad nav bijis precējies. Lai gan runāja, ka viņš esot precējies, bet tie ir pilnīgi meli. Es ļoti labi pazīstu Ivanu Nikiforoviču un varu sacīt, ka viņam pat nav bijis nodoma precēties. No kurienes nāk visas šīs baumas? Tā, bija izdaudzināts, ka Ivans Nikiforovičs piedzimis ar asti mugurpusē. Bet šī izdoma ir tik aplama un reizē neķītra un nepieklājīga, ka es pat neuzskatu par vajadzīgu to apgāzt gaišo lasītāju priekšā, kam, bez šaubām, ir

zināms, ka vienīgi tikai raganām, un arī ne visai daudzām, ir mugurpusē aste. Raganas, starp citu, pieder vairāk sieviešu kārtai nekā vīriešu.

Neraugoties uz lielo pievilcību, šie retie draugi nebija pil-nīgi vienādi savā starpā. Vislabāk viņu raksturus var izzināt, ja tos salīdzina. Ivanam Ivanovičam ir neparasti dotumi ār-kārtīgi patīkami runāt. Kungs, kā viņš runā! Šo sajūtu var salīdzināt tikai ar to, kad jums ieskā galvu vai lēnītēm velk ar pirkstu pa jūsu papēdi, klausies, klausies — un galvu no-kāri. Patīkami! ārkārtīgi patīkami! kā miegs pēc nopeldēša- nās. Ivans Nikiforovičs, turpretī, vairāk klusē; bet toties, ja piemetīs vārdiņu, tad turies vien: noskūs labāk par bārdas nazi. Ivans Ivanovičs ir kalsnējs un gara auguma; Ivans Nikiforovičs nedaudz mazāks, bet toties paplašinās resnumā. Ivana Ivanoviča galva izskatās pēc rutka ar asti uz leju; Ivana Nikiforoviča galva — pēc rutka ar asti uz augšu. Ivans Ivanovičs tikai pēc pusdienas gul vienos kreklos zem nojūma;

bet pievakarē viņš apvelk bekešu un iet kaut kur, vai nu uz pilsētas magazinu, kam viņš piegādā miltus, vai druvā — pai-palas ķert. Ivans Nikiforovičs gul cauru dienu lievenī, — ja nav

pārāk karsta diena, tad parasti izslējis muguru saulē, — un nekur negrib iet. Ja sadomās no rīta, tad apies pagalmu, apskatīs saimniecību un atkal pie miera. Agrākus laikus ieiet reizēm pie Ivana Ivanoviča. Ivans Ivanovičs ir ārkārtīgi smalks cilvēks un kārtīgā sarunā nekad neizsacīs nepieklājīga vārda, un tūdaļ ņems ļaunā, ja tādu dzirdēs. Ivans Niki-forovičs dažkārt nenoturas. Tad parasti Ivans Ivanovičs pie-ceļas no vietas un saka: «Diezgan, diezgan, Ivan Nikiforovič; labāk drīzāk saulē, nekā runāt tādus dievam netīkamus vār-dus.» Ivans Ivanovičs ļoti noskaišas, ja borščā viņam gadās muša: viņš zaudē tad pašsavaldīšanos — pamet šķīvi, un saimnieks arī dabū. Ivans Nikiforovičs ārkārtīgi mīl peldē-ties, un, kad iesēžas līdz kaklam ūdenī, liek novietot ūdenī arī galdu un patvāri, un ļoti mīl dzert tēju šādā vēsumā. Ivans Ivanovičs dzen bārdu nedēļā divi reizes; Ivans Nikifo-rovičs vienu reizi. Ivans Ivanovičs ir ārkārtīgi ziņkārīgs: dievs pasargi, ja sāksi viņam ko stāstīt un neizteiksi līdz ga-lam! Bet, ja viņš ir ar ko nemierā, tad tūdaļ liek to manīt. Pēc Ivana Nikiforoviča sejas ārkārtīgi grūti uzzināt, vai viņš ir apmierināts, vai dusmīgs; ja arī par ko priecāsies, tomēr neizrādīs. Ivans

Ivanovičs ir mazliet bailīgs pēc dabas. Iva-nam Nikiforovičam turpretī biksēm tik platas krokas, ka, ja tās piepūstu, tajās varētu ievietot visu sētu ar klētīm un ēku. Ivanam Ivanovičam ir lielas, izteiksmīgas acis tabakas krāsā, un mute mazliet atgādina ižicu. Ivanam Nikiforovičam ma-zas, dzeltenīgas acis, kas pilnīgi pazūd starp kuplajām uz-acīm un mīkstajiem vaigiem, un deguns izskatās pēc ienāku-šās plūmes. Ivans Ivanovičs, ja viņš pacienā jūs ar tabaku, vienmēr vispirms nolaizīs ar mēli tabakdozes vāku, tad iesitīs tai ar knipi un, pasniedzis, sacīs, ja jūs ar viņu pazīstami: «Vai drīkstu lūgt, mans kungs, pagodināt?» bet, ja ne-pazīstami, tad: «Vai drīkstu lūgt, mans kungs, kaut arī man nav tas gods zināt jūsu dienesta pakāpi, vārdu un tēva vārdu, pagodināt?» Bet Ivans Nikiforovičs dod jums taisni rokās savu radziņu un piebilst tikai: «Pagodiniet.» Kā Ivans Ivanovičs, tā arī Ivans Nikiforovičs ļoti nemīl blusas, un tāpēc ne Ivans Ivanovičs, ne Ivans Nikiforovičs nekādā gadī-jumā nepalaidīs garām žīdu ar precēm, nenopirkuši no viņa dažādās kārbīnās eleksiru pret šiem kukaiņiem, iepriekš krietni viņu nesarājuši.

Taču, neraugoties uz dažām nevienādībām, kā Ivans Iva-novičs, tā arī Ivans Nikiforovičs ir brīnišķīgi cilvēki.

II NODAĻA,

No kuras var dabūt zināt, kā iekārojās Ivanam Ivano-vičam, par ko bija saruna starp Ivanu Ivanoviču un Ivanu Nikiforoviču un ar ko tā nobeidzās.

No rīta, tas bija jūlija mēnesī, Ivans Ivanovičs gulēja nojumē. Diena bija karsta, gaiss sauss un plūda strāvām. Ivans Ivanovičs jau bija paguvis aizstaigāt aiz pilsētas pie plāvējiem un uz ciemu, bija paguvis iztaujāt pretimnācējus vīrus un sievas, no kurienes, kurp, kā un kāpēc, bija bries-mīgi nogājies un nolikās atpūsties. Gulēdams viņš ilgi noska-tīja kambarus, pagalmu, šķūņus, vistas, kas skraidīja pa pa-galmu, un domāja pie sevis: «Ak kungs un dievs, kas es par saimnieku! Kā tik man nav? Putni, māja, klētis, visādi la-bumi, destilēts degvīns, nostādināts; dārzā bumbieri, plūmes; sakņu dārzā magones, kāposti, zirņi... Kā gan vēl man nav? ... Es gribētu zināt, kā man nav?»

Uzdevis sev tik dziļdomīgu jautājumu, Ivans Ivanovičs kļuva domīgs; bet viņa acis tai laikā bija uzmeklējušas jau-nus priekšmetus, pārkāpušas pār žogu Ivana Nikiforoviča

pa-galmā un neviļus nodevās interesantam skatam. Liesa sieva nesa laukā pamatīgi sagulējušās drēbes un karināja tās uz izstieptas virves izvēdināties. Drīz vecs mundieris ar nonēsā-tiem atlokiem stiepa gaisā piedurknes un apkampa brokātā jaku; aiz tā rēgojās muižnieka tērps ar ģerboņa pogām, ar kožu saēstu apkakli; baltas kazimira bikses ar traipiem, kas kādreiz gāja virsū Ivana Nikiforoviča kājām un kuras tagad varētu uzstīvēt varbūt vienīgi uz viņa pirkstiem. Pēc šām drīz izkarināja citas, kas izskatījās pēc burta A, pēc tam zilu kazaku bešmetu, kuru sev pašuva Ivans Nikiforovičs priekš gadiem divdesmit, kad gatavojās iestāties milicijā un bija uz-audzējis jau ūsas. Beidzot, kad jau, tad jau, izlika arī zobenu, kas atgādināja gaisā izslietu torņa smaili. Tad pazibēja kas līdzīgs zāles zaļuma krāsas paltraka krokojumam ar vara po-gām piecu kapeiku lielumā. Aiz krokojuma bija saskatāma veste, nošūta zelta pozamentu, ar lielu priekšas izgriezumu. Vesti drīz vien aizsedza nelaiķes vecmāmiņas vecie svārki, ar kabatām, kurās varēja ielikt pa arbūzam. Viss, kopā sa-jaucoties, sagādāja Ivanam Ivanovičam interesantu skatu, kamēr

saules stari, apņemdami vietām zilo vai zaļo pie-durkni, sarkano apkakli vai zelta brokātā daļu, vai arī, rotājo-ties uz zobena smailā gala, padarīja to par kaut ko neparastu, līdzīgu tam leļļu teātrim, kādu vadā pa ciemiem apkārtbraucoši klaidoņi, — it sevišķi, kad ļaužu pūlis, cieši kopā saspiedies, noskatās uz ķeizaru Erodu ar zelta kroni vai uz Antonu, kas ved kazu; aiz leļļu teatra čīkst vijole, čigāns trinkšķina ar rokām pa savām lūpām bungu vietā, un saule riet, un dienvidus nakts svaigā vēsma nemanot pieglaužas ciešāk pilnīgo ciema sievu svaigajiem pleciem un krūtīm.

Drīz vecene izlīda no pieliekamā, krekstēdama un stiep-dama veclaicīgus seglus ar aprautiem kāpšļiem, ar nodrāz-tiem pistoļu ādas pārsegiem, ar pasegu, kas kādreiz bijis sārtā krāsā, zelta izšuvumiem un vara kalumiem.

«Kas par muļķa sievu!» nodomāja Ivans Ivanovičs,— «viņa vēl izstieps arī pašu Ivanu Nikiforoviču izvēdināšanai!» Un tiešām: Ivans Ivanovičs ne visai bija kļūdījies savā mi-nējumā. Pēc minūtēm piecām uzradās Ivana Nikiforoviča satina bikses un aizņēma gandrīz pusi pagalma. Pēc tam viņa iznesa vēl cepuri un šauteni. «Ko

tad tas nozīmē?» — no-domāja Ivans Ivanovičs, — «es nekad neesmu redzējis šauteni Ivanam Nikiforovičam. Ko viņš šitā? Saut nešauj, bet šauteni tur! Kam tad tā viņam ir? Bet mantiņa laba! Es sen sev esmu gribējis dabūt tādu. Man visai gribētos, kaut man piederētu šī šautenīte; man tīk pakavēt sev laiku ar šaute- nīti.» — «Ei, sieva, sieva!» sāka saukt Ivans Ivanovičs, mez-dams ar pirkstu.

Vecene pienāca pie žoga.

«Kas tas tev ir, vecmāmiņ?»

«Redziet paši — šautene.»

«Kas par šauteni?»

«Kas viņu zina, kas par šauteni! Ja tā būtu mana, tad es varbūt arī zinātu, no kā tā ir taisīta; bet tā ir pana.»

Ivans Ivanovičs piecēlās un sāka apskatīt šauteni no visām pusēm un aizmirsa izteikt rājienu vecenei par to, ka viņa to izkārusi kopā ar zobenu izvēdināšanai.

«Tā, jādomā, ir no dzelzs,» turpināja vecene.

«Hm! no dzelzs. Kāpēc gan tā ir no dzelzs?» runāja pie sevis Ivans Ivanovičs. «Un vai tā sen jau panam?»

«Var būt, ka ari sen.»

«Laba mantīņa!» turpināja Ivans Ivanovičs. «Es to izlūg-šos. Ko viņš ar to darīs? Vai arī iemainīšu pret kaut ko. Kas ir, vecmāmiņ, vai pans mājās?»

«Mājās.»

«Ko tad šis, gul?»

«Gul.» >

«Nu labi; es aiziešu pie viņa.»

Ivans Ivanovičs apgērbās, paņēma rokās zarainu nūju suņu atgaiņāšanai, tāpēc ka Mirgorodā tos sastop ielās daudz vai-rāk nekā cilvēkus, un gāja.

Kaut arī Ivana Nikiforoviča pagalms bija līdzās Ivana Iva-noviča pagalmam un varēja pārkāpt no viena otrā pār ze-deņu žogu, taču Ivans Ivanovičs devās pa ielu. No šīs ielas bija jāiegriežas šķērsielā, kas bija tik šaura, ka, ja tur gadī-jās sastapties divi vienzirga aizjūgiem, tad tie nevarēja vairs nekur pabraukt un palika tādā stāvoklī līdz tam laikam, ka-mēr tos, satvertus aiz pakalējiem riteņiem, izvilka katru pre-tējā virzienā uz ielas; bet kājnieks izrotājās kā puķēm ar dadžiem, kas auga abās pusēs gar žogu. Uz šo šķērsielu iznāca no vienas puses Ivana Ivanoviča šķūnis, no otras — Ivana Nikiforoviča klēts, vārti

un baložu mājiņa. Ivans Ivanovičs pienāca pie vārtiem, noklaudzināja kliņķi: no iekšas sacēlās suņu reja; bet raibais bars, astes luncinādams, drīz devās atpakaļ, ieraudzījis, ka šī bija pazīstama seja. Ivans Ivano-vičs pārgāja pagalmam, ko raiboja mājas baloži, kurus Ivans Nikiforovičs pašrocīgi baroja, arbuzu un meloņu mizas, vie-tām zālīte, vietām salauzts ritenis vai mucas stīpa, vai arī vārtījās puika nosmulētā kreklā: glezna, kādu mīl māksli-nieki! Izkarināto drēbju ēna klāja gandrīz visu pagalmu un sniedza tam zināmu vēsumu. Sieva saņēma viņu ar paklanī-šanos un, pavērtu muti, palika stāvam uz vietas. Mājas priekšu greznoja lievenis ar nojumi uz divi ozola stabiem, nedrošs patvērums no saules, kas šai laikā Mazkrievijā nemīl jokot un aplej ceļinieku no kājām līdz galvai karstiem sviedriem. No tā var redzēt, cik stipra bija Ivana Ivanoviča vēlēšanās iegūt nepieciešamo lietu, kad viņš no-lēma iziet.laukā šādā laikā, pārkāpdams pat savu pastāvīgo paradumu, pastaigāties tikai vakarā! Istaba, kurā Ivans Ivanovičs iegāja, bija pilnīgi tumša, jo slēgi bija aizvērti, un saules stars, iziedams caur caurumu, kas bija ierīkots slēgī, izskatījās varavīksnes krāsā un.

atdurdamies pretējā sienā, zīmēja uz tās raibu ainavu ;u niedru jumtiem, kokiem un pagalmā izkarinātām drēbēm, tikai visu ačgārnā veidā. Viss tas piešķīra istabai kaut kādu brīnišķīgu pusgaismu.

«Dievs palīdz!» sacīja Ivans Ivanovičs.

«Ā! labdien, Ivan Ivanovič!» atbildēja balss no istabas kakta. Tikai tagad Ivans Ivanovičs pamanīja Ivanu Nikifo-roviču, kas gulēja uz izklātas grīdsegas uz grīdas. «Piedodiet, ka es jūsu priekšā esmu kā no mātes miesām nācis.» Ivans Nikiforovičs gulēja bez itin nekā, pat bez krekla.

«Nekas. Vai jūs nosnaudāties šodien, Ivan Nikiforovič?»

«Nosnaudos. Un jūs nosnaudāties, Ivan Ivanovič?»

«Nosnaudos.»

«Tad jūs tik tagad piecēlāties?»

«Es tagad piecēlos? Kristus ar jums, Ivan Nikiforovič! Kā nu var gulēt līdz šim laikam! Es tikko atbraucu no lauku mājas. Skaista labība gar ceļu! brīnišķīga! Un zāle tik audze-līga, mīksta, stiebraina!»

«Gorpina!» uzsauca Ivans Nikiforovičs, «atnes Ivanam Ivanovičam degvīnu un pīrāgus ar

krējumu.»

«Labs laiks šodien.»

«Nelieliet, Ivan Ivanovič. Kaut velns to parautu! Nekur glābties aiz karstuma!»

«Vajadzēja nu arī pieminēt velnu. Ek, Ivan Ņikiforovič! jūs pieminēsiet manu vārdu, bet būs jau par vēlu: dabūsiet jūs viņā saulē par dievam pretīgiem vārdiem.»

«Ar ko tad es jums pāri nodarīju, Ivan Ivanovič? Es ne-esmu aizskāris ne jūsu tēvu, ne māti. Nezinu, ar ko es jums nodarīju pāri.»

«Diezgan jau, diezgan, Ivan Ņikiforovič!»

«Nudien, es jūs neapvainoju, Ivan Ivanovič!»

«Dīvaini, ka paipalas līdz šim laikam vēl nenāk uz svil-pīti.»

«Kā nu jūs gribat, domājiet, kā jums tīk, bet es gan jūs neesmu ne ar ko apvainojis.»

«Nezinu, kāpēc tās nenāk,» runāja Ivans Ivanovičs, it kā neklausīdamies Ivanā Ņikiforovičā, «vai nu laiks vēl nav tāds... bet laiks liekas tāds, kādam tam jābūt.»

«Jūs sakāt, ka labība ir laba?»

«Lieliska labība, lieliska!»

Pēc tam sekoja klusēšana.

«Ko tad jūs, Ivan Ņikiforovič, drēbes

izkarināt?» beidzot sacīja Ivans Ivanovičs.

«Jā, skaistu, gandrīz jaunu tērpu sapūdējis nolādētais ' meitietis: tagad vēdinu; vadmala smalka, brīnišķīga, tikai apgriez — un var no jauna valkāt.»

«Man tur iepatikās viena lietiņa, Ivan Nikiforovič.»

«Kāda?»

«Sakiet lūdzu, kam jums šī šautene, kas izlikta vēdinā- šanai kopā ar drēbēm?» Te Ivans Ivanovičs pasniedza ta-baku. «Vai drīkstu lūgt pagodināt?»

«Nekas, pagodiniet; es iešņaukšu savējo.» Pēc šiem vār- diem Ivans Nikiforovičs pataustījās sev apkārt un dabūja radziņu. «Kas par muļķa sievu? Tad viņa arī šauteni turpat izkārusi? Labu tabaku žīds pagatavo Soročinos. Es nezinu, ko viņš tur liek, bet tik smaržīga! Balzampīpenes mazliet atgādina. Paņemiet, pakošļājiet mazliet mutē: vai nav tiesa, līdzinās balzampīpenei? Paņemiet, pagodiniet!»

«Sakiet, lūdzu, Ivan Nikiforovič, es visu laiku par šauteni: ko jūs ar to darīsiet? Tā taču jums nav vajadzīga.»

«Kā nav vajadzīga, un ja gadās šaut?»

«Dievs ar jums, Ivan Ņikiforovič, kad tad jūs šausiet? Ja nu pēc pastarās dienas? Jūs, cik es zinu un citi atceras, ne-vienas pīles vēl neesat nošāvis, un visu jūsu dabu dievs kungs nav tā ierīkojis, lai jūs šautu. Jums ir cienīga iznešanās un augums. Un kā jūs vazāsities pa purviem, ka jūsu tērps, ko ne katrā sarunā ir pieklājīgi minēt vārdā, vēdinās pat vēl tagad? ko tad nu? Nē, jums ir vajadzīgs miers, atpūta. (Ivans Iva-novičs, kā pieminēts augstāk, neparasti skaisti runāja, ja kāds bija jāpārlicina. Kā viņš runāja! Dievs, kā viņš runāja!) Jā, jums ir vajadzīga pieklājīga izdarība. Paklausieties, atdodiet to man!»

«Kā to var! Tā ir dārga šautene; tādas šautenes tagad ne-kur neatradīsiet. Es vēl toreiz, kad taisījos uz miliciju, no-pirku to pie turka; un tagad nu lai es pēkšņi to atdodu! Kā to var! Tā ir nepieciešama lieta!»

«Kāpēc tad tā ir nepieciešama?»

«Kā kāpēc? Un ja mājai uzbruks razbainieki ... Kā tad nav nepieciešama! Ak tu kungs un dievs! Tagad es esmu mie-rīgs un nebaidos neviena. Un kāpēc? — tāpēc ka es zinu, ka man pieliekamajā stāv šautene.»

«Laba šautene! Bet tai, Ivan Ņikiforovič,

aizslēgs bojāts.»

«Kas par to, ka bojāts? Var izlabot; būs tikai jāieziež ar kaņepju eļļu, lai nesarūs.»

«No jūsu vārdiem, Ivan Ņikiforovič, es nekādi nevaru sa-skatīt draudzīgu noskaņojumu pret mani. Jūs nekā negribat izdarīt manis labā par labvēlības zīmi.»

«Kā nu jūs tā runājat, Ivan Ivanovič, ka es jums neizrādu nekādas labvēlības? Kā jums nav kauna? Jūsu vērši ganās manā stepē, un es ne reizes neesmu tos apķīlājis. Kad brau-cat uz Poltavu, jūs vienmēr lūdzat manus ratus, un kas ir? vai es kādreiz esmu atsacījis? Jūsu bērņeļi lien pāri žogam manā pagalmā un spēlējas ar maniem suņiem, — es nekā nesaku: lai spēlējas vien, ka tik nekā neaiztiek! lai spēlējas vien!»

«Ja negribat uzdāvināt, tad varbūt samainīsimies.»

«Ko tad jūs man dosiet par to?» Pie šiem vārdiem Ivans Nikiforovičs atspieda roku uz elkoņa un paraudzījās Ivanā Ivanovičā.

«Es jums došu par to rudo cūku, to pašu, ko es nobaroju tā, ka spīd. Laba cūka! Redzēsiet, ka nākamgad viņa atnesīs jums sivēnus.»

«Es nezinu, kā jūs, Ivan Ivanovič, varat tā

runāt. Kam man jūsu cūka? Vai velna dvēseles aizlūgumam?»

«Atkal! Bez velna tā ir nevar iztikt! Grēks jums; nudien, grēks, Ivan Ņikiforovič!»

«Nu kā tad jūs, tiešām, Ivan Ivanovič, dodat par šauteni velns zina ko: cūku!»

«Kāpēc tad cūka — velns zina kas, Ivan Ņikiforovič?»

«Nu kā tad? padomājiet vien paši tā labi. Tā taču ir šau-tene, zināma lieta; un tas — velns zina kas: cūka! Ja tas ne-būtu jūs, kas to saka, es to varētu uzņemt no apvainojuma puses.»

«Ko tad jūs esat novērojis sliktu cūkā?»

«Par ko tad jūs, galu galā, mani skaitāt? Lai es cūku...»

«Sēstieties, sēstieties! Es vairs ne... Lai jums paliek jūsu šautene, lai sapūst un sarūs, stāvēdama klēts kaktā — ne-gribu vairs par to runāt.»

Pēc šiem vārdiem iestājās klusums.

«Stāsta,» iesāka Ivans Ivanovičs, «ka trīs karaļi pieteikuši karu mūsu ķeizaram.» «Jā, Pēteris Fjodorovičs man stāstīja. Kas tad tas par karu? un kāpēc tas?»

«Droši nevar pateikt, Ivan Ņikiforovič, kāpēc.»

Es pieņemu, ka karaļi grib, lai mēs visi pieņemam turku ticību.»

«Redz, muļķi, ko iegribējuši!» teica Ivans Nikiforovičs, mazliet pacēlis galvu.

«Nu redziet, un mūsu ķeizars tad nu pieteica viņiem par to karu. Nē, viņš saka, pieņemiet jūs paši Kristus ticību!»

«Nu ko? Mūsējie taču sakaus viņus, Ivan Ivanovič!»

«Sakaus. Tad jūs negribat, Ivan Nikiforovič, mainīt šaute-nīti?»

«Man tā savādi, Ivan Ivanovič: jūs, liekas, esat pazīstams kā skolots cilvēks, bet runājat kā pusaudzis. Kas es par tādu muļķi...»

«Sēstieties; sēstieties. Dievs ar to! Lai tā izput; es vairs ne-runāšu.»

Sai brīdī atnesa uzkožamos.

Ivans Ivanovičs izdzēra glāzīti un uzkoda pīrāgu ar krē-jumu. «Klausieties, Ivan Nikiforovič: es jums došu bez cūkas vēl divi maisus auzu; jūs taču auzas neiesējāt? Šogad tikpat jums būs jāpērk auzas.»

«Nudien, Ivan Ivanovič, ar jums jārunā zirņus pieēdušām.» (Tas vēl nekas: Ivans Nikiforovičs ne tikai tādas frāzes laiž laukā.) «Kur tas ir redzēts,

ka kāds mainītu šauteni pret divi maisiem auzu? Droši vien savu bekešu jūs neliksiet pretī.»

«Bet jūs aizmirsāt, Ivan Ņikiforovič, ka es arī cūku jums vēl dodu.»

«Kā! divi maisus auzu un cūku par šauteni?»

«Un ko, vai tad maz?»

«Par šauteni?»

«Protams, par šauteni.»

«Divi maisi par šauteni?»

«Ne jau divi tukši maisi, bet ar auzām; un cūku aizmirsāt?»

«Varat bučoties ar savu cūku, un ja negribat, tad pie velna!» «

«Nu, jums tik pieskaries! Redzēsiet: sadurstīs jums viņā saulē mēli karstām adatām par tādiem bezdievīgiem vār-diem. Pēc sarunas ar jums jānomazgā ir seja, ir rokas, ir pa-šam jāizsvēpējas.»

«Atļaujiet, Ivan Ivanovič: šautene — dižciltīga lieta, vis-interesantākais laika kavēklis, pie tam arī patīkams istabas rotājums ...»

«Jūs, Ivan Ņikiforovič, esat tik iedomīgs par savu šauteni, kā muļķis ar izrakstītu tarbu,» sacīja Ivans Ivanovičs sašu-tumā, jo tiešām sāka jau skaisties.

«Bet jūs, Ivan Ivanovič, esat īsts zostēviņš.»

Ja Ivans Nikiforovičs nebūtu sacījis šā vārda, viņi būtu pa-strīdējušies savā starpā un izšķīrušies kā parasti draudzīgi: bet tagad notika pavisam kas cits. Ivans Ivanovičs pilnīgi aiz-degās.

«Ko jūs tur sacījāt, Ivan Nīkiforovič?» jautāja viņš, pa-augstinājies balsi.

«Es teicu, ka jūs līdzināties zostēviņam, Ivan Ivanovič!»

«Kā jūs iedrošinieties, cienījamais, aizmirdams pieklājību un cieņu pret cilvēka stāvokli un vārdu, apveltīt to ar tādu lamu vārdu?»

«Kas tad tas par lamu vārdu? Bet ko tad jūs, galu galā, tā vicinieties rokām, Ivan Ivanovič?»

«Es atkārtoju, kā jūs iedrošinieties, pretēji katrai pieklājībai, nosaukt mani par zostēviņu?»

«Uzspļaut jums uz galvas, Ivan Ivanovič! Ko jūs tā kla-dzināt?»

Ivans Ivanovičs nevarēja vairs savaldīties: viņa lūpas dre-bēja; mute pazaudēja parasto ižicas stāvokli un kļuva līdzīga O; acis viņš tā mirkšķināja, ka metās bailes. Tas gadījās ar Ivanu Ivanoviču ārkārtīgi reti; lai tas notiktu, viņš bija

stipri jāsadusmo. «Nu tad es jums daru zināmu,» sacīja Ivans Iva-novičs, «ka es negribu jūs ne pazīt.»

«Liela nelaime! Nudien, neraudāšu tāpēc!» atbildēja Ivans Nikiforovičs. Meloja, meloja, nudien meloja! Tas viņam bija ļoti nepatīkami.

«Savu kāju nesperšu jūsu mājā.»

«Ehe, he!» teica Ivans Nikiforovičs, aiz nepatīkas pats ne-zinādams, ko darīt, un, pretēji paradumam, piecēlies kājās. «Ei, sieva, puika!» Tūdaļ durvīs parādījās tā pati liesā sieva un neliela auguma zēns, ievīstījies garos un platos svārkos. «Paņemiet Ivanu Ivanoviču pie rokām un izvediet viņu aiz durvīm!»

«Kā! muižnieku?» iesaucās ar cieņas un sašutuma sajūtu Ivans Ivanovičs. «Iedrošīnieties tikai! nāciet tuvāk! Es jūs iznīcināšu kopā ar jūsu mulķa kungu! Krauklis neatradīs jūsu vietu!» (Ivans Ivanovičs runāja neparasti spēcīgi, kad viņa dvēsele bija satricināta.)

Visa šī grupa veidoja spēcīgu gleznu: Ivans Nikiforovičs, stāvēdams istabas vidū visā savā skaistumā, bez kādiem iz-greznojumiem! Sieva, ar vaļēju muti un pavisam bezjēdzīgu, baiļu pārņemtu sejas izteiksmi! Ivans Ivanovičs ar

augšup paceltu roku, kādus tēloja romiešu tribunus! Šis bija nepa-rasts mirklis, lieliska izrāde! Un visam bija tikai viens ska-tītājs: tas bija zēns neizmērojamās svārkos; viņš stāvēja diezgan mierīgi un knibināja ar pirkstu savu degunu.

Beidzot Ivans Ivanovičs paņēma savu cepuri. «Ļoti labi jūs rīkojaties, Ivan Ņikiforovič! skaisti! To es jums pieminēšu.»

«Ejiet, Ivan Ivanovič, ejiet! un pielūkojiet, nerādieties man: citādi — es jums, Ivan Ivanovič, visu purnu sadau-zīšu!»

«Lūk, jums par to, Ivan Ņikiforovič,» atbildēja Ivans Iva-novičs, parādījis viņam pigu un aizcirtis aiz sevis durvis, kas kaucoši iečīkstējās un no jauna atvērās.

Ivans Nikiforovičs parādījās durvīs un gribēja kaut ko pie-metināt, bet Ivans Ivanovičs vairs neskatījās atpakaļ un lai-dās prom no pagalma.

III N O D A Ļ A

Kas notika pēc Ivana Ivanoviča un Ivana Nikiforoviča ķildas?

Tātad divi cienījami vīri, Mirgorodas lepnums un rota, sa-ķildojās savā starpā! un par ko? par niekiem, par zostēviņu. Negribēja redzēt vairs viens otru, sarāva visus sakarus, ka-mēr agrāk viņi bija pazīstami kā visnešķiramākie draugi! Senāk katru dienu Ivans Ivanovičs un Ivans Nikiforovičs sūtīja viens pie otra apvaicāties par veselību un bieži sarunājās viens ar otru no saviem balkoniem, un teica viens otram tik patīkamas valodas, ka sirdij bija prieks klausīties. Svētku dienās Ivans Ivanovičs štameta bekešā, Ivans Nikiforovičs dzeltenī brūnā satina kazakinā dodas gandrīz roku rokā abi divi uz baznīcu. Un ja Ivans Ivanovičs, kam bija ārkārtīgi redzīgas acis, pirmais pamanīja peļķi vai kādu netīrumu ielas vidū, kas dažkārt Mirgorodā pagadās, tad vienmēr teica Ivanam Nikiforovičam: «Piesargieties, neiekā-piet te ar kāju, jo te nav labi.» Ivans Nikiforovičs no savas puses arī izrādīja visaizkustinošākās draudzības zīmes, un lai viņš stāvēja cik tālu, vienmēr

pasniedza Ivanam Ivanovičam roku ar radziņu, sacīdams: «pagodiniet!» Un kas par brī-nišķīgu saimniecību abiem!... Un šie divi draugi... Kad es dabūju par to dzirdēt, tas mani kā pērkons pārsteidza! Es ilgi negribēju ticēt. Dievs taisnais! Ivans Ivanovičs saķildo-jies ar Ivanu Nikiforoviču! Tādi cienījami ļaudis! Kas nu vēl ir nesaraujams šai pasaulē?

Kad Ivans Ivanovičs atnāca pie sevis mājās, viņš ilgi bija stipri satraukts. Agrāk viņš vispirms iegāja stallī, paraudzī-ties, vai ķēve ēd sienu (Ivana Ivanoviča ķēvīte gaiši bēra, ar lauku pieri; ļoti labs zirdziņš); tad pabaroja tītarus un šivē-nus pats savām rokām un tikai pēc tam gāja telpās, kur tai-sīja vai nu koka traukus (viņš ļoti mākslīgi, ne sliktāk par virpotāju, prot pagatavot dažādas lietas no koka), vai lasīja grāmatu, iespiestu pie Ļubija, Harija un Popova (tās no-saukumu Ivans Ivanovičs neatceras, jo istabene jau ļoti sen; noplēsusī titullapas virsējo daļu, bērnu mierinādama), vai arī atpūtās zem nojumes. Bet tagad viņš neķērās ne pie vienas savas parastās nodarbības. Tai vietā, saticis Gapku, sāka ta bārt, kāpēc viņa slaistās bez darba, kaut gan viņa stiepa put-raimus uz virtuvi;

iesvieda ar nūju gailim, kas bija pienācis pie lieveņa pēc parastās devas, un kad pie viņa pieskrēja no-smulējies puika saplīsušā kreklīnā un sauca: «Tēti, tēti! iedod cepumu!» tad viņš tam tik briesmīgi piedraudēja un sāka mīņāties kājām, ka izbiedētais puika aizskrēja diezin kur.

Beidzot taču viņš apdomājās un sāka nodarboties ar veca-jām lietām. Pusdienas viņš ēda vēlu un gandrīz jau pieva-karē nolikās atpūsties zem nojumes. Labais borščs ar balo-žiem, ko Gapka bija izvārījusi, pilnīgi izdzēsa rīta notikumu. Ivans Ivanovičs atkal sāka ar labpatiku aplūkot savu saim-niecību. Beidzot viņa acis apstājās pie kaimiņu pagalma, un viņš sacīja pats sev: «Šodien es neesmu bijis pie Ivana Niki-foroviča; aiziešu pie viņa.» To sacījis, Ivans Ivanovičs pa-ņēma nūju un cepuri un devās uz ielas, bet tikko izgāja aiz vārtiem, tā atcerējās ķildu, nosplāvās un atgriezās atpakaļ. Gandrīz tāda pati kustība notika arī Ivana Nikiforoviča pa-galmā. Ivans Ivanovičs redzēja, kā sieva jau uzlika kāju uz žoga ar nodomu pārkāpt viņa pagalmā, kad pēkšņi atskanēja Ivana Nikiforoviča balss: «Atpakaļ, atpakaļ! nevajag!» Taču Tvanam Ivanovičam sametās ļoti garlaicīgi.

Visai iespējams, ka šie cienījamie ļaudis jau otrā dienā būtu izlīguši, ja .se-višķs notikums Ivana Nikiforoviča mājā nebūtu iznīcinājis katru cerību un nebūtu pielējis eļļu naida ugunij, kas dzirās apdzist.

Pie Ivana Nikiforoviča tās pašas dienas pievakarē atbrauca Agafija Fedosejevna. Agafija Fedosejevna nebija Ivanam Nikiforovičam ne asins radniece, ne tālāka radniece, pat ne kūma. Varētu likties, ka viņai nebija pilnīgi nekāda iemesla pie viņa braukāt, un arī viņš pats par to ne pārāk prie-cājās; tomēr viņa pie tā brauca un dzīvoja veselām nedē-ļām, un dažreiz arī vairāk. Tad viņa atņēma atslēgas un visu māju pārņēma savās rokās. Tas bija ļoti nepatīkami Ivanam Nikiforovičam, tomēr viņš, kā par brīnumu, klausīja viņai kā bērns, un kaut arī dažreiz lūkoja strīdēties, taču arvien Agafija Fedosejevna dabūja virsroku.

Es, atzīšos, nesaprotu, kam tas tā ierīkots, ka sievietes satver mūs aiz deguna tikpat veikli kā tējkannas rokturi: vai nu viņu rokas tā radītas, vai arī mūsu deguni nekam vairs neder. Un, neraugoties uz to, ka Ivana Nikiforoviča deguns bija mazliet līdzīgs plūmei, viņa to tomēr satvēra

aiz šī deguna un vadāja aiz sevis kā sunīti. Negribot viņš pat mai-nīja viņas klātienē savu parasto dzīves veidu: negulēja tik ilgi saulē, un, ja arī gulēja, tad nevis kails, bet vien-mēr uzvilcis kreklu un bikses, kaut gan Agafija Fedosejevna nemaz to neprasīja. Viņa nebija ceremoniju mīlētāja un, kad Ivans Nikiforovičs slimoja ar drudzi, viņa pati savām rokām berzēja to no kājām līdz galvai ar terpentīnu un etiķi. Agafija Fedosejevna valkāja galvā aubi, trīs kārpas uz deguna un kafijas krāsas rīta kleitu ar dzeltenām puķēm. Viss viņas augums izskatījās pēc mucas, un tāpēc atrast viņas tallas vietu bija tikpat grūti kā ieraudzīt bez spoguļa savu degunu. Kājiņas viņai bija īsiņas, izveidotas pēc divi spilve-niem. Viņa mēloja, un ēda vārītas bietes no rītiem, un lieliski bārās; un visās šais dažādajās nodarbībās viņas seja ne uz mirkli nemainīja savu izteiksmi, ko parasti var uz-rādīt vienīgi tikai sievietes.

Tiklīdz viņa atbrauca, viss sāka iet ačgārni: «Tu, Ivan Niki-forovič, neizlīgsti ar viņu un nelūdz piedošanas; viņš tevi postā grib iedzīt; tas jau tāds cilvēks! Tu vēl viņu nepazīsti.» čukstēja, čukstēja nolādētā sieva un panāca to, ka Ivans Nikiforovičs pat dzirdēt negribēja par Ivanu

Ivanoviču.

Viss kļuva citāds. Ja kaimiņu suns ieskrēja kādreiz pa-galmā, tad to dauzīja, ar ko vien pagadījās; bērni, kas kāpa pāri žogam, atgriezās brēkdami, ar augšup saceltiem krek-liņiem un žagara zīmēm uz muguras. Pat pati vecene, kad Ivans Ivanovičs gribēja tai kaut ko pajautāt, uzvedās tik ne-pieklājīgi, ka Ivans Ivanovičs, kā ārkārtīgi delikāts cilvēks, nosplāvās un piebilda tikai: «Kas par draņķīgu sievu! slik-tāka par savu kungu!»

Beidzot, vainagojot visus apvainojumus, neieredzētais kaimiņš uzbūvēja taisni viņam pretī, kur parasti bija pār žogu kāpjamā vieta, zosu kūti, it kā ar sevišķu nodomu pa-dziļināt apvainojumu. Šo Ivanam Ivanovičam pretīgo kūti uzcēla velnišķi ātri — vienā dienā.

Tas pamodināja Ivanā Ivanovičā niknumu un vēlēšanos atriebties. Taču viņš neizrādīja nekāda sarūgtinājuma, ne-raugoties uz to, ka kūts aizņēma daļu viņa zemes; bet sirds viņam tā pukstēja, ka viņam bija pārmērīgi grūti saglabāt šo ārējo mierīgumu.

Tā aizvadīja viņš dienu. Iestājās nakts... Ai, ja es būtu gleznotājs, cik es skaisti parādītu visu

nakts krāšņumu! Es parādītu, kā gul visa Mirgoroda; cik nekustīgi uz to norau-gās neskaitāmās zvaigznes; kā redzamais klusums tuvu un tālu atbalso suņu rejas; kā viņiem garām aizdrāžas iemīlējies zvaniķis un kāpj pāri pār žogu bruņinieciskā bezbailībā; kā baltās namu sienas, mēness gaismas pārņemtas, kļūst baltākas, tos apņemošie koki tumšāki, koku ēna gulst melnāka, puķes un apklususī zāle smaržīgāka, un sienāži, nerimstošie nakts bruņinieki, draudzīgi visās malās uzņem savas čirkstošās dziesmas. Es parādītu, kā vienā no šīm zemajām māla māji-ņām vientuļā gultā nemierīgi svaidās melnskropstaina pil-sētniece ar drebošām jaunām krūtīm, kura sapņo par huzara ūsām un piešiem, un mēness gaisma smejas viņas vaigos. Es parādītu, kā pa balto ceļu aizzib sikspārņu melnā ēna, kas metas uz baltajiem māju skursteņiem ... Bet diezi vai es spētu parādīt Ivanu Ivanoviču, kas izgāja šai naktī ar zāģi rokā: tik daudz viņa sejā bija ierakstīts dažādu jūtu! Klusi klusītiņām piezagās viņš un palīda zem zosu kūtiņas. Ivana Nikiforoviča suņi vēl nekā nezināja par ķildu starp viņiem un tāpēc atļāva viņam kā vecam draugam pieiet pie kūts, kas visa

turējās uz četriem ozola stabiem. Pielīdis tuvākajam stabam, viņš tam pielika zāgi un sāka zāgēt. Troksnis, ko radīja zāģis, spieda viņu uz mirkli atskatīties, .bet. doma par ap-vainojumu deva no jauna drosmi. Pirmais stabs bija pārzā-ģēts; Ivans Ivanovičs ķērās pie otra. Viņa acis dega un nekā neredzēja aiz bailēm. Piepeši Ivans Ivanovičs iekliedzās un sastinga: viņam parādījās mironis; bet drīz viņš attapās, redzēdams, ka tā bija zoss, kas bija izbāzusi pie viņa savu kaklu. Ivans Ivanovičs nosplāvās aiz sašutuma un sāka tur-pināt darbu. Arī otrs stabs pārzāģēts; celtne sagraujās. Sirds Ivanam Ivanovičam sāka tik briesmīgi pukstēt, kad viņš ķērās pie trešā, ka viņš vairākas reizes pārtrauca darbu. Jau vairāk nekā pusē stabs bija pārzāģēts, kad pēkšņi kus-tīgā ēka stipri sašūpojās ... Ivans Ivanovičs tikko paguva atlēkt nost, kad tā ar troksni sagruva. Paķēris zāgi, bries-mīgi pārbijies, pārskrēja viņš mājās un metās gultā; viņam nebija pat dūšas paraudzīties pa logu uz sava briesmīgā darba sekām. Viņam šķita, ka ir sapulcējusies visa Ivana Niki-foroviča sēta: vecā sieva, Ivans Nikiforovičs, zēns bezgalīga-jos svārkos, visi dakšām, ar Agafiju Fedosejevnu

priekšgalā nāca nopostīt un lauzt viņa māju.

Visu nākamo dienu Ivans Ivanovičs pavadīja kā drudzī. Viņam visu laiku spkojās, ka ienīstais kaimiņš atriebībā par to vismaz aizdedzinās viņa māju, un tāpēc viņš pavēlēja Gapkai. ik mirkli visu pārbaudīt, vai nav pielikti kur sausi salmi. Beidzot, lai Ivanu Nikiforoviču brīdinātu, viņš no-lēma kā zaķis aizsteigties priekšā un iesniegt par viņu sūdzību Mirgorodas apriņķa tiesā. Kāda bija šī sūdzība, to var dabūt zināt nākamajā nodaļā.

IV NODAĻA

Par to, kas notika Mirgorodas aprīņa tiesā.

Brīnišķīga pilsēta Mirgoroda! Kādu tik tur nav ēku! Gan zem salmu, gan zem niedru, pat zem koka jumtiem. Pa labi iela, pa kreisi iela, visur brīnišķīgs zedeņu žogs; gar to vijas apīņi, uz tā karājas podi, aiz tā saulespuķe rāda savu saulei līdzīgo galvu, sarkst magones, zib resni ķirbji... Skaistums! Zogu arvien rotā priekšmeti, kas to dara vēl glez-naināku: vai nu uzspīlēta plachta, vai kreklis, vai bikses. Mirgorodā nav ne zagšanas, ne blēdīšanas, un tāpēc katrs karina uz zedeņiem, kas vien nāk prātā. Ja jūs nāksiet no laukuma puses, tad, droši vien, brīdi apstāsieties, lai patīksminātos gar skatu: tur ir pelķe, apbrīnojama pelķe! vienīgā no visnin tām, kādas jums ir izdevies jebkad redzēt! Tā aizņem gandrīz visu laukumu. Lieliska pelķe! Mājas un mājiņas, kuras no tālēm var noturēt par siena gubiņām, apkārt sapulcējušās» brīnās par tās skaistumu.

Bet es esmu ieskatos, ka nav labākas mājas par aprīņa tiesu. Vai tā ir ozola vai bērza — man nav daļas, bet tai. cienītie kungi, ir astoņi logi! astoņi logi pēc kārtas, tieši uz laukumu un uz to

ūdens plašumu, par ko es jau runāju un kuru policijas priekšnieks sauc par ezeru! Tā ir vienīgā, kas nokrāsota granīta krāsā; visas pārējās rīnājas Mirgorodā vien-kārši nobalsinātas. Jumts tai viscaur koka un būtu pat nokrāsots, sarkanu krāsu, ja vien tam sagatavoto eļļu kancelejnīki, sajaukuši ar sīpoliem, nebūtu apēduši, kas gadījās, it kā tīši, gavēņa laikā, un jumts palika nekrāsots. Uz laukumu iziet lievenis, pa kuru bieži skraida vistas, jo lievenī gandrīz vienmēr izbārstīti putraimi vai kaut kas cits ēdams, kas, protams, netiek darīts tīši, bet vienīgi aiz lūdzēju neuzmanības. Māja sadalīta divi pusēs: vienā tiesas sēžu telpa, otrā arestantu telpas. Tai pusē, kur tiesas sēžu telpa, atrodas divi tīras, izbalsinātas istabas: viena ir priekšistaba, lūdzējiem, otrā ir galds, izrotāts tintes traipiem; uz galda rīkojumu krājums; četri ozola krēsli, augstām atzveltnēm; gar sienām lādes, apkaltas dzelzi, kurās glabājās aprīņa sūdzību kaudzes. Uz vienas no šīm lādēm stāvēja toreiz ar zābaku ziedi nospodrināts stulmainis.

Tiesas sanāksme sākās jau no rīta. Tiesnesis, diezgan pilnīgs cilvēks, kaut gan mazliet tievāks par Ivanu Nikiforoviču, labsirdīgu seju, taukiem

notraipītā uzsvārcī, ar pīpi un tējas tasi, sarunājās ar ierēdņi. Tiesnesim lūpas bija zem paša deguna, un tāpēc viņa deguns varēja ostīt virsējo lūpu pēc sirds patikšanas. Šī lūpa kalpoja viņam tabakdozes vietā, jo tabaka, ko adresēja degunam, gandrīz vienmēr izbira uz tās. Tātad tiesnesis sarunājās ar ierēdņi. Meiča, kurai bija kailas kājas, turēja nomalis paplāti ar tasēm.

Galda galā sekretārs lasīja lietas lēmumu, bet tik vienmuļā un žēlabainā tonī, ka pats notiesājams iemigtu klausoties. Tiesnesis, bez šaubām, to būtu izdarījis pats pirmais, ja ne-būtu iesaistījies interesantā sarunā.

«Es tīši centos izzināt,» runāja tiesnesis, piestrēbdams-. tēju no jau atdzisušas tases, «kā to dara, lai viņi labL.

dziedātu. Man bija labs strazds, priekš gadiem divi. Nu un? Pēkšņi pilnīgi samaitājās, sāka dziedāt, dievs zina ko; jo tālāk, sliktāk, sliktāk; sāka šļupstēt, aizsmakt, — kaut .vai ārā svied! Un taču pavisam nieks! Tas notiek, lūk, kāpēc: zem rīklītes uzmetas bumbulītis, mazāks par zirnīti. Sis bumbulītis tikai jāpārdur ar adatu. Man to iemācīja Zachars Prokofjevičs, un, proti, ja gribat, es jums izstāstīšu, kā tas notika: atbraucu es pie

viņa ...»

«Pavēlēsiet, Demjan Demjanovič, lasīt otru?» pārtrauca sekretārs, jau dažas minūtes nobeidzis lasīšanu.

«Vai jūs jau izlasījāt? Iedomājieties, cik ātri! Es pat nekā nedzirdēju! Kur tad tas ir? Dodiet to šurp, es parakstīšu. Kas jums tur vēl ir?»

«Kaz;.ka Bokitjka lieta par zagto govi.»

«Labi, lasiet! Jā, atbraucu es pie viņa... Es varu pat jums sīki izstāstīt, kā viņš pacienāja mani. Pie degvīna bija pasniegts baliks, viens pats. Jā, ne jau no mūsu balika, ar ko» (pie šiem vārdiem tiesnesis paklakšķināja ar mēli un pasmaidīja, pie kam viņa deguns paostīja savu pastāvīgo tabakdozi) «ar ko pacienā mūsu Mirgorodas kolonialpreču veikals. Silķi es neēdu, jo, kā jūs paši zināt, man no tās rodas grēmenis pakrūtē; bet ikrus nogaršoju: brīnišķīgi ikri! nav vārdam vietas, lieliski! Pēc tam es izdzēru firziķu šņabi, uzlietu naglenēm. Bija arī ar safranu; bet ar safranu, kā jūs paši zināt, es nelietoju. Tas, redziet, ir ļoti labi: vis-pirms, kā saka, iekairināt apetītu un pēc tam jau to pie-pildīt ... A! auss lai dzird, acs lai redz ...» iesaucās piepeši tiesnesis, ieraudzījis iekšā nākošo Ivanu Ivanoviču.

«Dievs palīdz! Vēlu labu veselību!» sacīja Ivans Ivanovičs, klanīdamies uz visām pusēm ar viņam vienam raksturīgo laipnību. Mīļais dievs, kā viņš prata apburt visus ar savu izturēšanos! Tāda smalkuma es nekur neesmu redzējis. Viņš ļoti labi zināja pats savu vērtību un tāpēc uz vispārējo cieņu skatījās kā uz ko pienācīgu. Tiesnesis pats pasniedza krēslu Ivanam Ivanovičam, viņa deguns ievilka no augšlūpas visu tabaku, kas arvien bija viņa lielās labpatikas pazīme.

«Ar ko pavēlēsiet pacienāt jūs, Ivan Ivanovič?» jautāja viņš, «vai nepavēlēsiet tasi tējas?»

«Nē, ļoti pateicos,» atbildēja Ivans Ivanovičs, paklanījās un apsēdās. *

«Esiet tik laipns, vienu tasīti!» atkārtoja tiesnesis.

«Nē, pateicos. Ļoti priecājos par viesmīlību!» atbildēja Ivans Ivanovičs, paklanījās un apsēdās.

«Vienu tasi!» atkārtoja tiesnesis.

«Nē., nerūpējieties, Demjan Demjanovič!» Pēc šiem vār-diem Ivans Ivanovičs paklanījās un apsēdās.

«Tasīti?»

«Isiu lai tad arī varbūt tasīti,» teica Ivans

Ivanovičs un iz-stiepa roku pret paplāti.

Kungs dievs! kas par smalkuma bezdibeni var slēpties cil-vēkā! Nevar izteikt, cik patīkamu iespaidu rada šāda rīcība!

«Vai nepavēlēsiet vēl tasīti?»

«Padevīgi pateicos,» atbildēja Ivans Ivanovičs, likdams uz paplātes apgāzto tasi un klanīdamies.

«Parādiet laipnību, Ivan Ivanovič!»

«Nevaru; ļoti pateicos.» Pēc šiem vārdiem Ivans Ivanovičs paklanījās un apsēdās.

«Ivan Ivanovič! parādiet draudzību, vienu tasīti!»

«Nē, ļoti pateicos par pacienājumu.» To sacījis, Ivans Iva-novičs paklanījās un apsēdās.

«Tikai tasīti! Vienu tasīti!»

Ivans Ivanovičs izstiepa roku pret paplāti un paņēma tasi.

Ak tu piķis! Kā gan var, kā prot cilvēks uzturēt savu cieņu!

«Man, Demjan Demjanovič,» runāja Ivans Ivanovičs, dzer-dams pēdējo malku, «man ar jums ir neatliekamas darīšanas: es iesniedzu sūdzību.» Pēc tam Ivans Ivanovičs nolika tasi un izņēma no kabatas aprakstītu zīmogpapīra lapu. «Sūdzību pret manu naidnieku, pret zvērīnātu

naidnieku.»

«Pret ko tad tas ir?»

«Pret Ivanu Nikiforoviču Dovgočchunu.»

Pie šiem vārdiem tiesnesis gandrīz nokrita no krēsla. «Ko jūs sakāt!» sacīja viņš, sasizdams rokas; «Ivan Ivanovič! vai jūs tas esat?»

«Paši redzat, ka es.»

«Dievs ar jums un visi svētie! Kā! Jūs, Ivan Ivanovič, esat kļuvis par Ivana Nikiforoviča ienaidnieku! Vai jūsu mute to saka? Atkārtojiet vēl! Vai tik kāds aiz muguras jums nav noslēpies, kas runā jūsu vietā? ...»

«Kas tad te neticams? Es nevaru uz viņu skatīties: viņš man nodarīja nāvīgu plrestību, apvainoja manu godu.»

«Visusvētā trīsvienība! Kā gan lai es nu pārlicinu mā-miņu? Un viņa, vecenīte, katru dienu, līdz ko mēs sanaido-jamies ar māsu, saka: «Jūs, bērniņi, dzīvojat savā starpā kā suņi. Kaut jūs ņemtu priekšzīmi no Ivana Ivanoviča un Ivana Nikiforoviča: tie tik ir draugi ka draugi! kas par drau-giem! kas par cienījamiem ļaudīm!» Te tev nu bija draugi! Izstāstiet, par ko tad tas? kā?»

«Šī lieta ir delikātā, Demjan Demjanovič! vārdiem to ne-var izstāstīt: pavēliet labāk izlasīt

lūgumu. Lūk, ņemiet no šīs puses, te pieklājīgāk.»

«Izlasiet, Taras Tichonovič!» sacīja tiesnesis, pagriezies pret sekretāru. Tarass Tichonovičs paņēma lūgumu un, no- šņaucies, kā šņaucas visi sekretāri aprinča tiesās, ar divi pirkstu palīdzību, sāka lasīt:

«Mirgorodas aprinča muižnieka un muižtura Ivana, Ivana dēla, Pererepenka lūgums; bet par ko, tam seko punkti:

«1) Visai pasaulei pazīstamais ar savām dievam pretīgām, riebumu radošām un katru mēru pārsniedzošām pretlikumī-gām izdarībām muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočchuns, šā 1810. gada jūlija 7. dienā nodarīja man nāvīgu pārestību, kā personīgi, kas attiecas uz manu godu, tā arī tādā pašā mērā pazemodams un apkaunodams manu stāvokli un vārdu. Šis muižnieks pie tam arī pats ir zemiska izskata, viņa rak-sturs ir ķildīgs un pilns dažāda veida dieva zaimošanām un lamu vārdiem ...»

Te lasītājs mazliet apstājās, lai no jauna izšņauktos, bet tiesnesis labvēlībā salika rokas un tik runāja pie sevis: «Kas par drošu spalvu! Dievs kungs! kā šis cilvēks raksta!»

Ivans Ivanovičs lūdza lasīt tālāk, un Tarass

Tichonovičs turpināja:

«Šis muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočchuns, kad es ierados pie viņa ar draudzīgiem priekšlikumiem, nosauca mani publiski apvainojošā un manu godu aizskarošā vārdā, un, proti, par «zostēviņu», tai laikā, kad visam Mirgorodas apriņķim ir zināms, ka par šādu nekrietnu dzīvnieku es ne-kad neesmu saucies un arī uz priekšu saukties neesmu no-domājis Bet kā pierādījums manai dižciltīgai dzimšanai ir tas, ka metriskajā grāmatā, kas atrodas Triju Svētītāju baz-nīcā, ir ierakstīta tiklab manas dzimšanas diena, kā arī ma-nis saņemtā kristība. Bet «zostēviņš», kā zināms visiem, kas kaut cik saprot no zinātnēm, nevar būt ierakstīts metriskajā grāmatā, jo «zostēviņš» ir nevis cilvēks, bet putns, kas jnu katram, pat tādām, kas nav bijis seminārā, pilnīgi zinām... Bet šis ļaundabīgais dižciltīgais, to visu zinādams, ne ar kādu citu nolūku, kā sagādāt manam stāvoklim un amatam nāvīgu apvainojumu, nolamāja mani šai nekrietnā vārdā.

«2) Šis pats neuzvedīgais un nepieklājīgais muižnieks iekāre ja pie tam manu dzimto, manis saņemto pēc mana tēva, kas sastāvēja

garīdznieku kārtā, cienītā nelaiķa Ivana, Onisija dēla, Pererepenka, īpašumu, ar to, ka pretēji visiem likumiem pārnesa pilnīgi pretī manam lievenim zosu kūti, kas tika darīts ne ar kādu citu nodomu, kā pastiprināt man nodarīto apvainojumu, jo šī kūts stāvēja līdz šim pie-mērotā vietā un bija vēl diezgan izturīga. Bet augšminētā dižciltīgā neķītrais nodoms balstījās vienīgi uz to, lai pa-darītu mani par nepiedienīgās norises liecinieku: jo ir zi-nāms, ka katrs cilvēks neies kūtī, vēl jo mazāk zosu kūtī, pieklājīgu darīšanu dēļ. Šai pretlikumīgajā darbībā divi priekšējie stabi aizņēma manu personīgo zemi, ko dabūju no sava tēva, viņam vēl dzīvam esot, no cienījamā nelaiķa Ivana, Onisija dēla, Pererepenka, kura sākas no klēts un iet taisnā līnijā līdz tai pašai vietai, kur sievas mazgā podus.

«3) Augšā attēlotais muižnieks, kura vārds un uzvārds vien iedveš visādu riebumu, nēsā dvēselē ļaunu nodomu sade-dzināt mani manā mājā. Kā neapšaubāmas pazīmes tam ir zemāk minētais: 1-kārt, šis ļaundabīgais muižnieks sācis bieži iziet no saviem apartamentiem, ko agrāk sava slinkuma un nešķīstā miesas treknuma dēļ

nedarīja; 2-kārt, viņa saimes istabā, kas pienāk pie paša žoga, kurš apņēm manu personīgo zemi, manis saņemtū no mana mirušā tēva, cienījamā nelaiķa Ivana, Onisija dēla, Perere-penka, ik dienas un neparasti ilgi deg gaisma, kas tam jau ir skaidrs pierādījums; jo līdz šim pēc viņa sīkumainā sko-puma vienmēr ne tikai tauku svece, bet pat vilka acs gais-meklis bija izdzēšams.

«Un tāpēc lūdzu šim muižniekam Ivanam, Nikifora dēlam, Dovgočchunam, kā vainīgam dedzināšanā, mana stāvokļa, vārda un ģimenes apvainošanā un īpašuma laupīšanā un pie-savināšanā, bet visļaunākais, zemiskā un peļamā «zostēviņa» vārda pievienošanā manam uzvārdam, piespriest sodu, tiesas izdevumu un zaudējumu atlīdzināšanu, un pašu kā pārkāpēju

dzelžos ieslēgt un iekaltu pārsūtīt uz pilsētas cietumu, un pēc šī mana lūguma spriedumu nekavējoties un neizvairoties pasludināt. Rakstījis un sacerējis muižnieks, Mirgorodas muižturis Ivans, Ivana dēls, Pererepenko.»

Pēc lūguma izlasīšanas tiesnesis tuvojās Ivanam Ivanovi-čam, saņēma viņu aiz gais un sāka ar viņu rimāt gandrīz tā: «Ko gan jūs darāt,

Ivan Ivanovič? Bīstieties dieva! At-metiet sūdzību, lai tā izput! (Velns lai to parauj!) Sadodieties labāk ar Ivanu Nikiforoviču rokas un sabučojieties; un no-pērciet santurinieti vai nikopolieti, vai kaut arī sataisiet vienkārši punšu, un pasauciet mani! Sadzersim kopā un aiz-mirsīsim visu!»

«Nē, Demjan Demjanovič! Tā nav tāda lieta,» sacīja Ivans Ivanovičs ar cienību, kas vienmēr viņam tā piestāvēja, «tā nav tāda lieta, ko var atrisināt miera ceļā. Ardievu! Ar-dievu arī jūs, kungi!» turpināja viņš ar to pašu cienību, pa-griezdamies pret visiem, «ceru, ka manam lūgumam būs pienācīgs virziens.» Un aizgāja, atstādams izbrīnā visu tiesas sanāksmi.

Tiesnesis sēdēja, nebilzdams ne vārda; sekretārs šņauca tabaku; kancelejas ierēdņi apgāza sadauzīto pudeles lausku, ko lietoja tintnīcas vietā, un pats tiesnesis izklaidībā iztriepa ar pirkstu pa galdu tintes pelķi.

«Ko jūs teiksiet uz to, Dorofej Trofimovič?» sacīja ties-nesis, brīdi klusējis, pagriezdamies pret piesēdētāju.

«Nekā neteikšu,» atbildēja piesēdētājs.

«Kādas lietas gan nenotiek!» turpināja

tiesnesis. Nepa-guva viņš to izsacīt, kad durvis sāka brikšķēt un Ivana Niki-foroviča priekšējā puse iespraucās tiesas istabā, pārejā palika vēl priekšistabā. Ivana Nikiforoviča ierašanās, un pie tam tiesā, šķita tik neparasta, ka tiesnesis iesaucās, sekretārs pārtrauca savu lasīšanu, viens kancelejas ierēdnis, friza pusfrakā, paņēma lūpās spalvu, otrs norija mušu. Pat invalīds, kas pildīja feldjegera un sarga pienākumu un līdz tam bija stāvējis pie durvīm, kasīdamies savā netīrajā kreklā ar uzšuvumu uz pleca, pat šis invalīds atplēta muti un uz-kāpa kādam uz kājas.

«Kādi vēji jūs atpūtuši? Kas un kā? Kā jūsu veselība, Ivan Nikiforovič?»

Bet Ivans Nikiforovičs nebija ne dzīvs, ne miris, jo bija iestrēdzis durvīs un nevarēja paspēt ne soli uz priekšu vai atpakaļ. Veltīgi tiesnesis sauca priekšistabā, lai kāds no tiem, kas tur atradās, iestumtu Ivanu Nikiforoviču no muguras tiesas istabā. Priekšistabā atradās tikai viena lūdzēja vecene, kas, neraugoties uz visu savu kaulaino roku pūlēm, nevarēja nekā izdarīt. Tad viens no kancelejas ierēdņiem, ar bieza-jām lūpām, platiem pleciem, resnu degunu, acīm, kas izska-tijās šķības un noreibušas, noplīsušiem

elkoņiem, tuvojās Ivana Nikiforoviča priekšējai pusei, salika abas viņa rokas krustis kā bērnam, un pamirkšķināja vecajam invalidam, kas ar savu celi bija atspēries Ivana Nikiforoviča vēderā, un, neraugoties uz žēlajiem vaidiem, viņu izgrūda priekšistabā. Pēc tam atstūma aizbīdņus un atvēra durvju otru pusi, pie kam kancelejas ierēdnis un viņa palīgs invalids no draudzīgās piepūles ar savas mutes elpu bija izplatījuši tik stipru smaku, ka tiesas istaba pārvērtās uz laiku par dzertuvi.

«Vai jūs nespaidīja, Ivan Nikiforovič? Es pateikšu mā-muļai, viņa atsūtīs j.ums tinkturu, ar ko ierīvējiet tik viduci un muguru, un viss pāries.»

Bet Ivans Nikiforovičs atkrita krēslā, un ārpus ilgstošiem vaidiem nekā nevarēja pasacīt. Beidzot vājā, aiz noguruma tikko dzirdamā balsī viņš izdvesa: «Vai jūs nevēlaties?» un, izņēmis no kabatas radziņu, piebilda, «paņemiet, pagodiniet!»

«Ļoti priecājos, ka jūs redzu,» atbildēja tiesnesis, «bet arvien vēl nevaru iedomāties, kas spieda jūs uzņemties pūles un pagodināt mūs ar tik patīkamu nejaušību.»

«Ar lūgumu .. .» varēja tikai izteikt Ivans Nikiforovičs.

«Ar lūgumu? ar kādu?»

«Ar sūdzību...» (te elpā radās gara pauze)
«Och!... ar sūdzību pret blēdi... Ivanu Ivanoviču Pererepenku.»

«Kungs! Arī jūs to pašu! Tādi reti draugi! Sūdzība pret tik labdarīgu cilvēku!...»

«Viņš — pats sātans!» noteica strupi Ivans Nikiforovičs.

Tiesnesis pārmeta krustu.

«Nemiet lūgumu, izlasiet.»

«Neko darīt, izlasiet, Taras Tichonovič,» sacīja tiesnesis, griezdamies pie sekretārā ar nepatiku sejā, pie kam viņa deguns negribot paostīja augšējo lūpu, ko parasti agrāk viņš

darīja tikai aiz lielas labpatikas. Tāda deguna patvaļa sa-gādāja tiesnesim vēl vairāk nepatikšanu: viņš izņēma kabatas lakatu un noslaucīja no augšējās lūpas visu tabaku, lai so-dītu tā bezkaunību.

Sekretārs, izdarījis savu parasto ievadījumu, ko viņš vienmēr lietoja pirms lasīt sākšanas, t. i., bez kabatas lakata palīdzības, sāka savā parastajā balsī šādā veidā:

«Lūdzu Mirgorodas apriņķa muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgučhuns, bet par ko, tam seko punkti:

«1) Pēc sava naidīgā ļaunuma un acīm redzamas nelab-vēlības, sevi par muižnieku dēvētājs Ivans, Ivana dēls, Pere-repenko, visādus mēslus, zaudējumus un citas nelietības un šausminošas izdarības man sagādā, un vakardien pēcpus-dienā kā razbainieks un zaglis ar cirvjiem, zāģiem, kaltiem un citiem atslēdznieka rīkiem ielīda naktī manā pagalmā un mana paša personīgajā kūtī, kas tajā atrodas, pašrocīgi un zemiskā kārtā to sacirta, uz ko no savas puses es neesmu devis nekāda iemesla tik pretlikumīgi un razbainieciskai rīcībai.

«2) Šis pats muižnieks Pererepenko ir iekārojis pašu manu dzīvību, un līdz 7-ajam datumam pagājušā mēnesī, turēdams šo nodomu slepenībā, atnāca pie manis un sāka draudzīgi un ar viltu izmānīt no manis šauteni, kas atradās manā istabā, un piedāvāja man par to, ar viņam piemītošu skopumu, daudz nederīgu mantu, kā, piemēram: rudo cūku un divi mēriņus auzu. Bet, jau toreiz nojauzdams viņa noziedzīgo nodomu, es visādi pūlējos viņu no tā atvirzīt; bet šis blēdis

un nelietis Ivans, Ivana dēls, Pererepenko izlamāja mani kā zemnieks un kopš tā laika sajūt pret mani nesamierināmu ienaidu. Turklāt šis, bieži pieminētais, trakais muižnieks un razbainieks Ivans, Ivana dēls, Pererepenko ir arī visai zemas dzimšanas: viņa māsa bija visai pasaulei pazīstamā vazaņķe un aizgāja līdzīgi jegeru rotai, kas stāvēja priekš gadiem pieciem Mirgorodā, bet savu vīru ierakstīja zemniekos. Arī viņa tēvs un māte bija pāri mēram nelikumīgi ļaudis, un abi bija neiedomājami dzērāji. Taču pieminamais muižnieks un razbainieks Pererepenko ar savām lopām līdzīgām un nicināšanai cienīgām izdarībām ir pārspējis visu savu dzimtu un zem godprātības maskas strādā viskārdinošākos darbus. Gavēni neievēro, jo Vilpa dienas priekšvakarā šis dieva atkritējs nopirka aunu un otrā dienā lika to savai nelikumīgai skuķei

Gapkai nokaut, aizbildinoties, it kā viņam tobrīd ievajadzējies tauku lampiņām un svecēm.

«Tāpēc lūdzu šo muižnieku kā razbainieku, svētumu apgānītāju, blēdi, pieķertu jau zādzībā un laupīšanā, dzelžos ieslēgt un cietumā vai valsts cietoksnī iesēdināt, un tur tad pēc

ieskatiem, atņemot činas un muižniecību, krietni plet-nēm pārmācīt un uz Sibiriju katorgā pēc vajadzības nosūtīt, izdevumus, zaudējumus likt viņam aizmaksāt un pēc mana šī lūguma spriedumu taisīt.

«Sim lūgumam roku pielicis Mirgorodas apriņķa muiž-nieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočhuns.»

Tiklīdz sekretārs beidza lasīšanu, Ivans Nikiforovičs ķēra pēc cepures un paklanījās, gribēdams iet.

«Kurp tad jūs, Ivan Nikiforovič?» runāja viņam pakal tiesnesis. «Pasēdiet drusku! Iedzersiet tēju! Oriško! ko tu stāvi, muļķa skuķe, un samirkšķinies ar kancelejniekiem? Ej. atnes lēju!»

Bet Ivans Nikiforovičs aiz bailēm, ka tik tālu aizgājis no mājām un izturējis tik bīstamu karantīnu, bija paspējis jau izlīst caur durvīm, sacīdams: «Neuztraucieties, es ar pati-ku ...» un aizvēra tās aiz sevis, atstādams nesaprašanā visu tiesas istabu.

Neko darīt. Abi lūgumi bija pieņemti, un lieta gatavojās izvērsties diezgan svarīgā notikumā, kad kāds neparedzēts apstākļi piešķīra tai vēl

lielāku interesi. Kad tiesnesis izgāja no tiesas istabas ierēdņa un sekretārā pavadībā, bet kancelejniece sakravāja maisā lūdzēju sanestās vistas, olas, maizes gabalus, pīrāgus, baltmaizi un citu dražu, šai brīdī ruda cūka ieskrēja istabā un pakampa klātesošajiem par brīnumu nevis pīrāgu un maizes garozu, bet Ivana Nikiforo-viča lūgumu, kā lapas karājās pāri galdam uz leju. Saķērusi papīru, rudā urkšķētāja aizskrēja tik ātri, ka neviens no tiesas darbiniekiem nevarēja to panākt, neraugoties uz mes-tajiem līnējiem un tintnīcām.

Šis ārkārtīgais notikums radīja briesmīgu kņadu, jo pat kopija vēl nebija norakstīta no lūguma. Tiesnesis, t. i., viņa sekretārs, un ierēdnis ilgi iztīrāja šādu nedzirdētu apstākli; beidzot vienojās par to, ka šai sakarā jāuzraksta pilsētas policijas priekšniekam ziņojums, jo šīs lietas izmeklēšana vairāk attiecas uz pilsētas policiju. Rakstu ar Nr. 389 nosūtīja viņam tai pašā dienā, un tāpēc tad arī notika diezgan dīvainā izskaidrošanās, par ko lasītāji var dabūt zināt nākamajā nodajā.

V NODAĻA,

Kurā izklāstīta divu Mirgorodā godājamo personu apspriede.

Tiklīdz Ivans Ivanovičs izrīkojās savā saimniecībā un gāja pa paradumam atgulties zem lieveņa, sev par neizteicamu brīnumu viņš ieraudzīja kaut ko sārta vārīšos. Tas bija sarkanais pilsētas policijas priekšnieka atloks, kas, tāpat kā arī viņa apkakle, bija dabūjis polituru un gar malām bija pārvērties lakotā ādā. Ivans Ivanovičs nodomāja pie sevis: «Nav slikti, ka Pjotrs Fjodorovičs atnācis parunāties», bet Joti izbrīnījās, redzēdams, ka policijas priekšnieks gāja ārkārtīgi ātri un mētājās rokām, kas parasti ar viņu notika visai reti. Policijas priekšnieka mundierim bija astoņas pogas; devīto, kā iztrūka procesijas laikā, dievnamu iesvētot, priekš diviem gadiem, tā līdz šim policisti nevar sameklēt, kaut gan policijas priekšnieks ikdien pieņemot raportus, ko viņam nodod kvartalu uzraugi, arvien apjautājas, vai nav atrasta poga. Šīs astoņas pogas bija novietotas viņam tādējādi, kā sievas stāda pupas: viena pa labi, otra pa kreisi. Kreisā kāja viņam bija sašauta pēdējā kampanijā,

un tāpēc viņš, mazliet klibodams, meta to tik tālu sānis, ka ar to iznīcināja gandrīz visas labās kājas pūles. Jo straujāk rīkojās policijas priekšnieks ar saviem kājniekiem, jo mazāk tie virzījās uz priekšu, un tāpēc, kamēr policijas priekšnieks nonāca Jīdz lievenim, Ivanam Ivanovičam bija pietiekami laika izmaldīties minējumos, kāpēc policijas priekšnieks tik ātri vicina rokas. Vēl jo vairāk tas viņu interesēja tāpēc, ka lieta izlikās neparasti svarīga, jo policijas priekšniekam bija pat jauns zobens.

«Labdien, Pjotr Fjodorovič!» iesaucās Ivans Ivanovičs, kas, kā jau sacīts, bija ļoti ziņkārīgs un nekā nevarēja no-valdīt savu nepacietību, redzot, kā policijas priekšnieks spējā uzbrukumā ieņēma lieveni, bet arvien vēl nepacēla savu acu uz augšu un ķīldojās ar saviem kājniekiem, kas nekādi ne-varēja vienā paņēmienā uziet uz kāpiena.

«Labu dienu novēlu mīļajam draugam un labdarim Ivanam Ivanovičam!» atbildēja policijas priekšnieks.

«Laipni lūdzu sēsties. Jūs, kā redzu, esat piekūsis, jo jūsu ievainotā kāja trauc š...»

«Mana kāja!» iesaucās policijas priekšnieks,

uzmetis Iva-nam Ivanovičam vienu no tiem skatieniem, kādu milzis uzmet pigmejam, skolots pedants danču skolotājam. Pie šiem vār-diem viņš izstiepa savu kāju un uzsita ar to pa grīdu. Taču šī varonība viņam dārgi maksāja, jo viss viņa korpuss sa-grīļojās un deguns atsitās pret trepju margām; bet gudrais kārtības sargs, izlikdamies, ka nekas nav noticis, tūdaļ at-tapās un kampa kabatā, it kā lai dabūtu tabakdozi. «Es jums varu darīt zināmu par sevi, mīlais draugs un labdari Ivan Ivanovič, ka savā mūžā esmu veicis ne tādus vien pār-gājienus. Jā, tiešām esmu veicis. Piemēram, 1807. gada kampanijas laikā.. . Ak, es jums pastāstīšu, ar kādu manieri pārlīdu pār žogu pie vienas smukiņas vācietes.» Pie šiem vārdiem policijas priekšnieks piemiedza vienu aci un satai-sīja velnišķi šķelmīgu smaidu.

«Kur tad jūs šodien esat bijis?» jautāja Ivans Ivanovičs vēlēdamies pārtraukt policijas priekšnieku un drīzāk uzve-dināt viņu uz apmeklējuma cēloni; viņam būtu ļoti ticis pa-jautāt, ko gan grib pavēstīt policijas priekšnieks; bet smalkā pasaules pazīšana rādīja viņam visu šāda jautājuma nepieklā-jību, un Ivanam Ivanovičam bija jāsavaldās un jānogaida

atminējums, kamēr viņa sirds pukstēja neparasti stipri.

«Bet atļaujiet, es jums izstāstīšu, kur es biju,» atbildēja policijas priekšnieks. «Pirmkārt, varu jums paziņot, ka šo-dien lielisks laiks...»

Pie pēdējiem vārdiem Ivans Ivanovičs gandrīz nomira.

«Bet atļaujiet,» turpināja policijas priekšnieks, «es atnācu šodien pie jums kādā svarīgā lietā.» Te policijas priekšnieka seja un izturēšanās ieguva to pašu rūpju pilno izteiksmi, ar kādu viņš spēji uzbruka lievenim. Ivans Ivanovičs atdzīvojās un drebēja kā drudzī, nekavēdamies, pēc sava paraduma, jautāt: «Kas tad tur nu svarīgs? vai tad tas nu ir svarīgi?»

«Nu skatiet tik: vispirms atļaušos jums darīt zināmu, mīļais draugs un labdari Ivan Ivanovič, ka jūs... no savas puses es, atļaujat palūkoties, es nekā, bet valdības formas, valdības formas to prasa: jūs esat pārkāpis pienācīgo kārtību!»

«Ko jūs tur runājat, Pjotr Fjodorovič? Es nekā nesaprotu.»

«Apžēlojieties, Ivan Ivanovič! kā jūs nekā nesaprotat? Jūsu personīgais lopiņš aizstiepis ļoti svarīgu valsts papīru, un jūs vēl pēc tam sakāt, ka

nekā nesaprotat!»

«Kas par lopiņu?»

«Ar atļauju sacīt, jūsu personīgā rudā cūka.»

«Bet kur tad te mana vaina? Kāpēc tiesas sargs atver durvis?»

«Bet, Ivan Ivanovič, jūsu personīgais lops: tātad jūs vainīgs.»

«Pazemīgi pateicos par to, ka ar cūku mani līdzināt.»

«To nu gan neesmu sacījis, Ivan Ivanovič! Nudien, neesmu sacījis! Atļaujiet pats spriest pēc tīras sirdsapziņas. Jums bez mazākām šaubām ir zināms, ka saskaņā ar priekšniecības rīkojumiem aizliegts pilsētā, vēl jo vairāk galvenajās pil-sētas ielās pastaigāties netīriem lopiem. Atzīstiet paši, ka tāda lieta ir aizliegta.»

«Dievs to zina, ko jūs runājat. Liela lieta, ka cūka izgā-jusi uz ielas!»

«Atļaujiet jums sacīt, atļaujiet, Ivan Ivanovič, tas ir pilnīgi neiespējami. Ko lai dara? Priekšniecība grib — mums jā-paklausa. Nestrīdos, izskrien dažreiz uz ielas un pat laukumā vistai un zosis, ievērojiet: vistas un zosis; bet es jau pagāju-šajā gadā devu rīkojumu cūkas un āžus neielaiest publiskos laukumos, šo

rīkojumu es tad pat pavēlēju mutiski nolasīt sapulcē visas tautas priekšā.»

«Nē, Pjotr Fedorovič, es te neredzu nekā cita, kā vienīgi to, ka jūs visi cenšaties mani apvainot.»

«Te nu gan jūs nevarat sacīt, mīlais draugs un labdari, ka es cenšos apvainot. Atcerieties pats: es neteicu jums neviena vārda pagājušajā gadā, kad jūs izbūvējāt jumtu veselu aršinu augstāk par nosacīto mēru. Taisni otrādi, es rādīju seju, it kā to pavisam nebūtu ievērojis. Ticiet, mīlais draugs, ka arī tagad es būtu pavisam, tā sakot... bet mans pienākums, ar vārdu sakot, uzdevums prasa sekot tīrībai. Spriediet pats, ja pēkšņi galvenajā ielā ...»

«Tad ta jūsu galvenās ielas! Turp katra sieva iet izmest to, kas viņai nederīgs.»

«Atļaujiet jums sacīt, Ivan Ivanovič, ka jūs pats apvai-nojat mani! Tiesa, tas notiek dažkārt, bet lielāko daļu tikai pie žoga, Šķūņiem vai būdiņām; bet lai galvenajā ielā, lau-kumā ielauztos cūka, tā ir tāda lieta ...»

«Kas tad tur, Pjotr Fedorovič! Cūka — taču dieva radī-jums'»

«Fiekrītu. Tas visai pasaulei zināms, ka jūs skolots cilvēks, pazīstat zinātnes un dažādus citus

priekšmetus. Protams, es nekādas zinātnes neesmu mācījies; ātrraksta rakstību es sāku mācīties savas dzīves trīsdesmitajā gadā. Jo es, kā jums zināms, esmu no ierindniekiem.»

«Hm!» sacīja Ivans Ivanovičs.

«Ja,» turpināja policijas priekšnieks, «1801. gadā es at-rados 42. jegeru pulka 4. rotā par poručiku. Rotas koman-dieris mums bija, ja labpatīk zināt, kapteinis Jeremejevs.» Pie šiem vārdiem policijas priekšnieks ielaida savus pirkstus tabakdozē, ko Ivans Ivanovičs turēja atvērtu, un berza tabaku.»

Ivans Ivanovičs atbildēja: «Hm.»

«Bet mans pienākums,» turpināja policijas priekšnieks, «ir padoties valdības rīkojumiem. Vai jūs zināt, Ivan Ivanovič, ka tas, kas tiesā nolaupījis valsts papīru, ir padots, līdzīgi katrim citam noziegumam, krimināltiesai?»

«Zinu tik labi, ka, ja gribat, varu arī jūs pamācīt. Tas sacīts par cilvēkiem; piemēram, ja jūs būtu nozadzis papīru; bet cūka — dzīvnieks, dieva radījums.»

«Tā ir, bet likums saka: «Vainīgais zādzībā...» Lūdzu jūs ieklausīties uzmanīgāk: vainīgais! Te nemin ne kārtu, ne dzimumu, ne amatu; tā tad

arī dzīvnieks var būt vainīgs. Kā jums tīk, bet dzīvnieks pirms soda sprieduma pasludināšanas ir nogādājams policijā kā kārtības pārkāpējs.»

«Nē, Pjotr Fjodorovič,» piebilda aukstasinīgi Ivans Ivanovičs, «tas nu gan nenotiks!»

«Kā jūs gribat, bet man tikai jāseko priekšniecības priekš-rakstiem.»

«Ko tad jūs mani biedējat? Laikam gribat atsūtīt tai pakaļ bezroci zaldātu? Es noteikšu sētas sievai ar kruķi viņu iz-vadīt; pēdējo roku viņam pārlauzīs.»

«Es neiedrošinos ar jums strīdēties. Tādā gadījumā, ja jūs to negribat nogādāt policijā, rīkojies ar to kā jums tīk; no-kaujiet, ja vēlaties, to uz ziemas svētkiem vai sataisiet no tās šķiņķus., vai arī tāpat apēdiet. Tikai es jūs gribētu lūgt, ja jūs darīsiet desas, atsūtiet man pārīti no tām, kādas jums ar tādu mākslu taisa Gapka no cūkas asinīm un speķa. Mana Agrafena Trofimovna tās ļoti mīl.»

«Desas, ja vēlaties, nosūtīšu pārīti.»

«Būšu jums ļoti pateicīgs, mīlais draugs un labvēli. Tagad atļaujiet jums pasacīt vēl vienu vārdu. Man ir uzdevums gan 110 tiesneša, gan arī no visiem mūsu paziņām, tā sakot, salabināt jūs

ar jūsu draugu Ivanu Nikiforoviču.»

«Kā! ar bezgodi! Lai es salabtu ar šo rupjo tēviņu! Nekad! Tas nenotiks, nenotiks!» Ivans Ivanovičs bija ārkārtīgi no-teikts.»

«Kā nu jūs gribat,» atbildēja policijas priekšnieks, pa-cienādams abas nāsis ar tabaku. «Es jums nedrīkstu dot pa-domu; taču atļaujiet pasacīt: tagad nu jūs esat saķildojušies, bet kad izlīgsiet...»

Bet Ivans Ivanovičs sāka runāt par paipalu ķeršanu, kas parasti notika tad, kad viņš gribēja pārmainīt sarunu.

Un tā policijas priekšniekam, negūstot nekādus panākumus, bija jāaiziet mājās.

VI NODAĻA,

No kuras lasītājs viegli var uzzināt visu to, kas tajā ir.

Lai kā tiesā centās noslēpt lietu, bet tūlīt otrā dienā visa Mirgoroda dabūja zināt, ka Ivana Ivanoviča cūka aiznesusi Ivana Nikiforoviča lūgumu. Pats policijas priekšnieks pirmais aizmirsās un izplāpāja. Kad Ivanam Nikiforovičam par to pateica, viņš nekā nesacīja; tikai pajautāja: «Vai tā nebija rudā?»

Bet Agafija Fedosejevna, kas bija te klāt, sāka atkal ne-atlaisties no Ivana Nikiforoviča: «Ko tu, Ivan Nikiforovič? Par tevi smiesies kā par muļķi, ja tu paļausies! Kas tu pēc tam būsi par muižnieku? Tu būsi sliktāks par bābu, kas pār-dod saldās maizītes, kuras tu tik ļoti mīli.» Un pierunāja ne-rimīgā! Sameklēja kaut kur vīreli vidējos gados, nosmulētu ar plankumiem pa visu seju, tumši zilos svārkos ar ielāpiem eikonos, pilnīgu kroņa tintnīcu! Zābakus viņš zieda ar degutu, nēsāja trīs spalvas aiz auss un pie pogas piesietā saitītē stikla pudelīti tintnīcas vietā; viņš apēda ar reizi deviņus pīrāgus, bet desmito lika kabatā, un vienā zīmogpapīrā sa-rakstīja tik

daudz visādu apsūdzību, ka neviens lasītājs ne-varēja to vienā paņēmienā izlasīt, nepārtraucis to ar kāšē-šanu un šķaudīšanos. Sī niecīgā cilvēka līdzība rakņājās, urbās, rakstīja un beidzot uzcepa šādu papīru:

«Mirgorodas aprīņa tiesai no muižnieka Ivana, Nikifora dēla, Dovgočchuna.

«Tā mana lūguma dēļ, kas no manis, muižnieka Ivana, Nikifora dēla, Dovgočchuna, bija tam domāts, sakarā ar muižnieku Ivanu, Ivana dēlu, Pererepenku, kam arī pati Mirgorodas aprīņa tiesa savu izdabāšanu parādījusi. Un tā pati nekaunīgā rudās cūkas patvaļa, noslēpumā turama un jau no nepiederīgiem ļaudīm līdz ausīm atnākusi. Tālab šī pieļaušana un vainas neievērošana, kā ar ļaunu nolūku iz-darīta, neatliekami piekrīt tiesāšanai; jo šāda cūka ir muļ-ķīgs dzīvnieks, un jo vairāk spējīga papīra nolaupīšanai. No kam skaidri redzams, ka bieži pieminētā cūka ne citādi, kā paša pretinieka uz to pamudināta, kas sauc sevi par muiž-nieku Ivanu, Ivana dēlu, Pererepenku un jau pieķerts lau-pīšanā, dzīvības apdraudēšanā un dievzaimošanā. Bet šī Mirgorodas tiesa ar tai raksturīgo partejību

parādījusi savas peisonas slepeno vienošanos; bez jebkādas vienošanās šī cūka nekādā ziņā nevarētu tikt pielaista pie papīra aiz-nešanas, jo Mirgorodas apriņķa tiesa ar apkalpotājiem visai apgādāta; tam jau diezgan minēt vienu zaldātu, kas katrā laikā atrodas uzgaidāmajā telpā, kam, kaut arī tam ir viena greiza acs un mazliet bojāta roka, bet lai izdzītu cūku un iesistu tai ar koku, ir visai piemērotas spējas. No tā skaidri redzama šīs Mirgorodas tiesas saudzība un neapšaubāmā žīdiskas peļņas dalīšana pēc kopējas vienošanās. Bet šis augš-minētais slepkava un muižnieks Ivans, Ivana dēls, I'ererepenko ir izturējies kā slīpēts blēdis. Tāpēc arī pievedu šai apriņķa tiesai es, muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočchuns, pienācīgai vizzināšanai, ja no šīs rudās cūkas vai arī no ar to vienojušās dižciltīgā Pererepenka minētais lūgums netiks piedzīts un pēc tā sprieduma pēc taisnības un manis labā nesekos: tad es, muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočchuns, par šādu šīs tiesas pretlikumīgu saudzību iesniegšu sūdzību palatā, ar pēc formas pienācīgo lietas pārņemšanu.

«Mirgorodas apriņķa muižnieks Ivans, Nikifora dēls, Dovgočchuns.»

Šis lūgums radīja savu ietekmi. Tiesnesis bija, kādi ir parasti labsirdīgi cilvēki, no bailīgajiem. Viņš griezās pie sekretārā. Bet sekretārs izlaida caur lūpām biezu «hm» un parādīja savā sejā to vienaldzīgo un velnišķi divdomīgo iz-teiksmi, kādu pieņem vienīgi tikai sātans, kad redz sev pie kājām pie viņa ieradušos upuri. Atlika viens līdzeklis: sa-mierināt divi draugus. Bet kā to uzsākt, ja visi mēģinājumi līdz šim bijuši bez panākumiem? Taču nolēma vēl pamē-ģināt; bet Ivans Ivanovičs tieši paziņoja, ka to nevēlas un pat visai noskaitās. Ivans Nikiforovičs atbildes vietā uzgrieza muguru un kaut jel vārdu būtu bildis. Tad prāva risinājās neparastā ātrumā, ar kādu parasti ir slavenas tiesu iestādes. Papīru apzīmēja, pierakstīja, apnumurēja, iešuva, parakstījās, visu vienā un tai pašā dienā, un ielika lietu skapī, kur tā gulēja, gulēja, gulēja gadu, otru, trešu. Daudzas līgavas pa-guva apprecēties, Mirgorodā izdzina jaunu ielu; tiesnesim izkrita viens dzerokļa un divi sānu zobi; Ivana Ivanoviča pagalmā skraidīja vairāk bērnu nekā agrāk (kur viņi radās, vienīgi dievs to zina); Ivans Nikiforovičs par spīti Ivanam Ivanovičam uzcēla jaunu zosu kūti, kaut gan

mazliet tālāk par iepriekšējo, un pilnīgi aizbūvējās no Ivana Ivanoviča, tā ka šie cienījamie ļaudis gandrīz nekad neredzēja viens otru sejā, — un lieta arvien gulēja vislabākā kārtībā skapī, kas izskatījās kā no marmora, tintes traipu pēc.

Pa to laiku notika ārkārtīgi svarīgs notikums visai Mir-gorodai. Policijas priekšnieks rīkoja asambleju! Kur lai es ņemu otas un krāsas, ar ko attēlot sanāksmes daudzveidību un lielisko dzīrošanu? Paņemiet pulksteni, atveriet to un paskatieties, kas tur notiek! Vai nav tiesa, briesmīgs rai-bums? Nu tad iedomājieties, ka gandrīz tikpat daudz, ja ne vēl vairāk, riteņu stāvēja policijas priekšnieka pagalmā. Kādu bričku un ratu tik tur nebija! Viena — pakalģals plats, bet priekša šauriņa; otra — pakalģals šauriņš, bet priekša plata. Viena bija brička un rati kopā; otra ne brička, ne rati; cita izskatījās pēc milzīgas siena gubas vai pēc resnas kupča sievas, otra — pēc izpūruša žīda vai skeleta, kas vēl nav p«visam atbrīvojies no ādas; cita profilā izskatījās pilnīgi pēc pīpes ar čibuku, otra neizskatījās ne pēc kā, līdzinādamās kādai savādai būtei, pilnīgi bezveidīgai un ārkārtīgi

fantas-tiskai. No šā riteņu un buku chaosa izcēlās kas līdzīgs karietei ar istabas logu, kas bija pārsists krustām biezu pārsegu. Kučieri, pēlēkos kazalkinos, puspaltrakos un mētelēnos, jērenēs un dažādu kalibru cepurēs, ar pīpēm rokās, vadāja pa pagalmu izjūgtos zirgus. Kādu asambleju rīkoja policijas priekšnieks! Atjaujiet, es uzskaitīšu visus, kas tur bija. Tarass Tarasovičs, Jevpils Akinfovičs, Jevtichijs Jevtichijevičs, Ivans Ivanovičs, ne tas Ivans Ivanovičs, bet cits, Sava Gavrilovičs, mūsu Ivans Ivanovičs, Jelevferijs Jelev-ferijevičs, Makars Nazarjevičs, Foma Grigorjevičs... Tālāk ne-varu... nav pa spēkam! roka nogurst rakstot! Un cik daudz bija dāmu! tumšām un gaišām sejām, gan garas, gan īsiņas, resnas kā Ivans Nikiforovičs un tik tievas, ka likās, katru no tām varētu paslēpt policijas priekšnieka zobena makstī. Kas āubju! kas kleitu! sarkanu, dzeltenu, kafijas brūnu, zaļu, jaunu, pārkrāsotu, pāršūtu, — lakatu, lenšu, rokas somu! Ardievu, nabaga acis! jūs vairs nekam nederēsiet pēc šīs skates. Un cik garš galds bija izvilkts! Un kā vedās sarunas Visiem, kādu troksni sacēla! Kas gan pret to dzirnavas ar visiem saviem dzirnu akmeņiem, riteņiem,

zobratiem, mieze-riem! Nevaru jums droši pasacīt, par ko viņi runāja, bet vedas domāt, ka par daudzām patīkamām un derīgām lietām, kā, piemēram: par laiku, par suņiem, par kviešiem, par aubēm, par kumeļiem. Beidzot Ivans Ivanovičs, ne tas Ivans Ivanovičs, bet otrs, kam viena acs greiza, sacīja:

«Man pavisam savādi, ka mana labā acs (greizais Ivans Ivanovičs arvien runāja par sevi ironiski) neredz Ivanu Nikiforoviču Dovgočchuna kungu.

«Negribēja nākt!» sacīja policijas priekšnieks.

«Kā tā?»

«Nu jau, paldies dievam, divi gadi, kopš viņi savā starpā saķildojusies, t. i., Ivans Ivanovičs ar Ivanu Nikiforoviču, un kur viens ir, turp otrs neparko neies!»

«Ko jūo sakāt!» Pie tam greizais Ivans Ivanovičs pacēla acis augšup un salika kopā rokas. «Ko tad nu, ja jau cilvēki ar labām acīm nedzīvo saticībā, kur tad nu man mierīgi sadzīvot ar savu greizo aci!» Pie šiem vārdiem visi sāka smieties pilnā mutē. Visi ļoti mīlēja greizo Ivanu Ivanoviču par to, ka viņš prata taisīt jokus pilnīgi šolaiku gaumē. Pats slaidis, pavājš cilvēks, mīkstas

vilnas auduma svārkos, ar plāksteri uz deguna, viņš līdz šim sēdēja kaktā un ne reizi nemainīja savu sejas izteiksmi, pat tad, kad viņam muša ieskrēja degunā, — šis pats kungs piecēlās no savas vietas un pievirzījās tuvāk pūlim, kas bija ielencis greizo Ivanu Ivanoviču. «Paklausieties!» sacīja greizais Ivans Ivanovičs, kad ieraudzīja, ka viņu apstājusi prāva sabiedrība, «paklausieties: tā vietā, ka jūs tagad pārāk noraugāties manā grei-zajā acī, ņemsim tā vietā un samierināsim divi mūsu draugus! Pašlaik Ivans Ivanovičs tērzē ar sievām un meiteņiem, — aizsūtīsim klusītiņām pēc Ivana Nikiforoviča un sagraudīsim viņus kopā.»

Visi vienprātīgi pieņēma Ivana Ivanoviča priekšlikumu un nolēma nekavējoties nosūtīt kādu pie Ivana Nikiforoviča uz mājām un lūgt viņu, lai tad tur vai kas, atbraukt pie policijas priekšnieka uz pusdienām. Bet nopietns jautājums: kam uz-dot šo svarīgo uzdevumu? Iegrūda visus neizpratnē. Ilgi strīdījās, kas ir spējīgāks un veiklāks diplomātiskajā laukā: beidzot vienprātīgi nolēma uzticēt visu to Antonam Prokofjevičam Golopuzam.

Bet iepriekš mazliet jāiepazīstina lasītājs ar šo

brīnišķīgo personu. Antons Prokofjevičs bija pilnīgi tikumīgs cilvēks šā vārda visās nozīmēs: iedos viņam kāds no cienījamiem Mirgorodas ļaudīm kakla lakatu vai apakšveļu, — viņš pa-teicas; iesitīs viņam kāds viegli ar knipi pa degunu, — viņš arī tad pateicas. Ja viņam jautāja: «Kāpēc gan jums, Anton Prokofjevič, svārki brūni, bet piedurknes gaiši zilas?» tad viņš parasti vienmēr atbildēja: «Bet jums pat tādu nav! Pa-gaidiet, apnēsāsies, viss būs vienāds!» Un tiešām, gaiši zilā vadmala saules iedarbībā sāka pārvērsties par brūnu un tagad pilnīgi piestāv svārku krāsai. Bet lūk, kas ir savādi, ka Antonam Prokofjevičam ir paradums vadmalas uzvalku nēsāt vasaru, bet naņķa — ziemu. Antonam Prokofjevičam nav savas mājas. Agrāk viņam bija pilsētas galā, bet viņš to pārdeva un par ieņemto naudu nopirka trīs bērus zirgus un nelielu bričku, kurā viņš braukāja ciemoties pie muižniekiem. Bet tā kā ar zirgiem bija daudz rūpju un turklāt bija vāja-dzīga nauda auzām, tad Antons Prokofjevičs samainīja tos pret vijoli un istabeni, saņemdamš piemaksā divdesmit piecu rubļu papīriņu. Pēc tam vijoli Antons Prokofjevičs pārdeva, bet istabeni apmainīja pret

safjana tabakas maku, kas bija izšūts ar zeltu, un tagad viņam ir tāds tabakas maks, kāda nevienam nav. Šīs baudas pēc viņš vairs nevar braukāt pa sādžām, bet viņam jāpaliek pilsētā un jāguļ dažādās mājās, sevišķi pie tiem dižciltīgajiem, kuriem sa-gādāja prieku sist viņam ar knipi pa degunu. Antons Prokofjevičs mīl labi paēst, spēlē pieklājīgi durakus un mel-deri. Paklausība ir vienmēr bijusi viņa stichija, un tāpēc viņš, paņēmis cepuri un nūju, nekavējoties devās ceļā. Bet iedams sāka pārdomāt, kādā veidā viņam iekustināt Ivanu Nikiforoviču atnākt uz asambleju. Mazliet stūrgalvīgais šā cienījamā cilvēka raksturs darīja viņa pasākumu par gandrīz neiespējamu. Un kā gan arī galu galā lai viņš iz-šķiras nākt, kad jau piecelties no gultas viņam bija lielas pūles? Bet pieņemsim, ka viņš piecelsies, kā lai viņš iet lurp, kur atrodas — ko, bez šaubām, viņš zina — viņa ne-samierināmais ienaidnieks? Jo vairāk Antons Prokofjevičs pārdomāja, jo vairāk atrada šķēršļu. Diena bijā tveicīga, saule dedzināja; sviedri viņam tecēja straumēm. Antons Prokof-jevičs, neraugoties uz to, ka viņam sita ar knipi pa degunu, bija diezgan viltīgs cilvēks daudzās lietās. Tikai maiņā viņš

nebija visai laimīgs. Viņš ļoti labi zināja, kad vajadzēja iz-likties par muļķi, un dažkārt prata būt attapīgs tādos ap-stākļos un gadījumos, kur reti bija spējīgs izgrozīties gudrais.

Tai brīdī, kad viņa rosīgais prāts gudroja līdzekli, kā pār-liecināt Ivanu Nikiforoviču, un viņš jau drosmīgi gāja visam pretī, kāds negaidīts apstāklis viņu mazliet apmulsināja. Nav par ļaunu pie tam pastāstīt lasītājam, ka Antonam Prokofjevičam bija, starp citu, vienas bikses ar tik dīvainu īpašību, ka, kad viņš tās uzvilka, tad vienmēr viņam koda suņi lielos. Kā par nelaimi šajā dienā viņš bija uzvilcis tieši šīs bikses, un tāpēc, tikko viņš bija nodevies pārdomām, briesmīga riešana no visām pusēm pārsteidza viņa dzirdi. Antons Prokofjevičs sacēla tādu brēku (stiprāk par viņu neviens neprata kliegt), ka ne tikai pazīstamā sieva un neiz-mērojamo svārku iemītnieks izskrēja viņam pretī, bet pat puikas no Ivana Ivanoviča pagalma izbira pie viņa, un, lai gan suņi tikai vienā kājā paguva viņam iekost, tomēr tas leti vājināja viņa drosmi, un viņš ar zināmu lēnību tuvojās lievenim.

VII UN PĒDĒJĀ NODAĻA

«**A**, labdien! Kādēļ jūs suņus ķircināt?» sacīja Ivans Niki-foiovičs, ieraudzījis Antonu Prokofjeviču, jo ar Antonu Prokofjeviču neviens citādi nerunāja, kā jokojoties.

«Kaut viņi visi nosprāgtu! Kas tos ķircina?» atbildēja Antons Prokofjevičs.

«Jūs melojat.»

«Nudien, nē! Jūs lūdza Pjotrs Fjodorovičs uz pusdienām.»

«Hm!»

«Nudien! tik pārlicīgi lūdza, ka ne izteikt nevar. Kas tad tas, saka, Ivans Nikiforovičs bēg no manis kā no naid-nieka, nekad neienāk parunāties vai pasēdēt.»

Ivans Nikiforovičs noglaudīja savu pazodi.

«Ja, saka, Ivans Nikiforovičs arī tagad neatnāks, tad es nezinu, ko domāt: droši vien, viņam pret mani ir kas padomā! Esiet tik laipns, Anton Prokofjevič, pierunājiet Ivanu Niki-foroviču! Nu, kas ir, Ivan Ņikiforovič, iesim! Tur sapulcē-jusies pašlaik lieliska kompānijā!»

Ivans Nikiforovičs bija sācis apskatīt gaili, kas, stāvēdams uz lieveņa, rāva vaļā no visa spēka.

«Kaut jūs zinātu, Ivan Ņikiforovič,» turpināja cītīgais de-putāts: «kas par storēm, kas par svaigu kaviaru atsūtīts Pjotram Fjodorovičam!»

Pie šiem vārdiem Ivans Nikiforovičs pagrieza savu galvu un sāka uzmanīgi ieklausīties.

Tas iedrošināja deputātu. «Iesim ātrāk: tur ir arī Foma Grigorjevičs! Nu, ko jūs?» piebilda viņš, redzēdams, ka Ivans Nikiforovičs gulēja visu laiku vienādā stāvoklī: «nu, kas ir, iesim vai neiesim?»

«Negribu.»

Šis «negribu» pārsteidza Antonu Prokofjeviču: viņš jau bija domājis, ka viņa pārlicības pilnā spēle pilnīgi pieveikusi šo katrā ziņā cienājamo cilvēku; bet tā vietā viņš izdzirda noteiktu: «negribu».

«Kāpēc jūs negribat?» jautāja viņš gandrīz ar sašutumu, kas pie viņa parādījās ārkārtīgi reti, pat tad ne, kad viņam lika uz galvas aizdedzinātu papīru, ar ko sevišķi mīlēja sevi iepriecināt tiesnesis un policijas priekšnieks.

Ivans Nikiforovičs iešņauca tabaku.

«Kā jūs gribat, Ivan Ņikiforovič, es nezinu, kas jūs attur?»

«Ko es iešu?» izdabūja beidzot Ivans

Nikiforovičs, «tur būs razbainieks!» Tā viņš parasti sauca Ivanu Ivanoviču. Dievs taisnais! Un vai gan sen ...

«Nudien, nebūs! Kā dievs debesīs, ka nebūs! Lai mani šai pašā vietā pārkons nosper!» atbildēja Antons Prokofjevičs, kas bija gatavs dievoties desmit reižu stundā. «Iesim taču, Ivan Nikiforovič!»

«Jūs taču melojat, Anton Prokofjevič, viņš ir tur?»

«Nudien, nudien nav! Lai es netieku nost no šīs vietas, 'ja viņš ir tur! Un padomājiet paši, kas par vajadzību man melot! Lai man rokas un kājas nokalst!... Ko, arī tagad ne-ticat? Lai es nosprāgstu tepat jūsu priekšā! Lai ne tēvs, ne māte mana, ne es neredzu debesu valstības! Vēl neticat?»

Ivanu Nikiforoviču šie pārliecinājumi pilnīgi nomierināja, un viņš lika savam kamerdineram, bezgalīgajos svārkos, at-nest bikses un satina kazakinu.

Es domāju, ka aprakstīt, kā Ivans Nikiforovičs vilka bik-ses, kā viņam sametināja kakla saiti un beidzot uzvilka kaza-kinu, kas zem kreisās piedurknes pārplīsa, pilnīgi "lieki. Pie-tiek, ka

viņš visu šo laiku saglabāja pieklājīgu mierīgumu un neatbildēja ne vārda Antona Prokofjeviča priekšlikumam — kaut ko samainīt pret viņa turku tabakas maku.

Tai laikā sanāksme ar nepacietību gaidīja izšķirīgo mirkli, kad ieradīsies Ivans Nikiforovičs un piepildīsies beidzot ko-pējā vēlēšanās, lai šie cienījamie ļaudis izlīgtu savā starpā. Daudzi bija gandrīz pārliecināti, ka Ivans Nikiforovičs neatnāks. Policijas priekšnieks gandrīz saderēja ar greizo Ivanu Ivanoviču, ka neatnāks; bet derības izjuka tikai tāpēc, ka greizais Ivans Ivanovičs pieprasīja, lai tas derētu uz savu sa-šauto kāju, bet viņš uz greizo aci, — par ko policijas priekš-nieks ļoti apvainojās, bet kompānija klusiņām smējās. Ne-viens vēl nesēdās pie galda, kaut gan jau sen bija otrā stunda, — laiks, kad Mirgorodā, pat parādes gadījumos, jau sen pusdienu.

Tiklīdz Antons Prokofjevičs parādījās durvīs, tai pašā mirklī viņu visi ielenca. Antons Prokofjevičs uz visiem jau-tājumiem atkliedza vienu noteiktu vārdu: «Nebūs!» Tiklīdz viņš bija to izteicis, kad bārienu, rājienu un varbūt arī knipju krusa gatavojās izlīt uz viņa galvas par

sūtniecības neveiksmi, kad pēkšņi durvis atvērās un — ienāca Ivans Nikiforovičs.

Ja būtu parādījies pats sātans vai mironis, tad tie nebūtu radījuši tādu izbrīnu visā sabiedrībā, kādu izraisīja Ivana Nikiforoviča ierašanās. Bet Antons Prokofjevičs tikai plīsa aiz smiekliem, saķēris sānus, no prieka, ka tā piejokojis visu kompāniju.

Lai būtu kā būdams, bet tas šķita gandrīz neticami visiem, ka Ivans Nikiforovičs tik īsā laikā varējis apgērbties, kā tas muižniekam pieklājas. Ivana Ivanoviča tobrīd nebija: kaut kāda iemesla pēc viņš bija izgājis. Atžilbusi no pārsteiguma, visa publika piedalījās Ivana Nikiforoviča veselības iztaujā un izteica prieku, ka viņš pieņēmis resnumā. Ivans Nikiforovičs bucojās ar ikvienu un runāja: «Ļoti pateicos.» Pa to laiku boršča smarža sāka pludot pa istabu un patīkami kuti-nāja nāsis izsalkušajiem viesiem. Visi gāzās uz ēdamistabu. Runīgo un kluso, vājo un resno dāmu virkne aizstiepās uz priekšu, un garais galds sāka ņirbēt visās krāsās. Nesākšu aprakstīt ēdienus, kādi bija galdā! Nekā neminēšu ne par biezpiena sacepumu krējumā, ne par kopķēzi, ko pasniedza pie boršča, ne par

tītaru ar plūmēm un rozinēm, ne par to ēdienu, kas pēc izskata ļoti līdzinājās stulmu zābakiem, iz-mērcētiem kvasā, ne par to mērci, kas ir veclaiku pavāra gulbja dziesma, par to mērci, ko pasniedza pilnīgi vīna lies-mām apņemtū, kas ļoti priecināja un reizē biedēja dāmas. Nerunāšu par šiem ēdieniem, jo man daudz vairāk tīk tos ēst, nekā izplūst par tiem vārdos. Ivanam Ivanovičam ļoti iepa-tikās zivs, kas bija sagatavota ar mārrotkiem. Viņš sevišķi aizrāvās ar šo veselīgo un barojošo vingrinājumu. Izņēmis vissmalkākās zivs asakas, viņš lika tās uz šķīvja un pavisam nejauši paskatījās sev iepretī: debesu tēvs! cik tas bija dī-vaini! Viņam pretī sēdēja Ivans Nikiforovičs! Vienā un tai pašā mirklī paraudzījās arī Ivans Nikiforovičs!. .. Nē!. .. nevaru!... Dodiet man citu spalvu! Mana spalva par sausu, par nedzīvu, ar pārāk smalku šķeltni, lai attēlotu šo gleznu! Viņu sejas, kurās atspoguļojās izbrīns, kļuva kā no akmens. Katrs no viņiem ieraudzīja sen pazīstamu seju, pie kuras, šķita, pašam negribot gatavs pieiet kā pie vislabākā drauga un pasniegt radziņu ar vārdiem: «pagodiniet» vai: «vai drīkstu lūgt pagodināt»; bet ar visu to šī pati seja bija bries-mīga kā slikts pareģojums! Sviedri

tecēja aumaļām Ivanam [vanovičim un Ivanam Nikiforovičam. Klātesošie, visi, cik to pie galda bija, kļuva mēmi aiz uzmanības un nenovērsa acu no kādreiz bijušajiem draugiem. Dāmas, kas līdz tam brīdim bija aizņēmtas diezgan interesanta sarunā par to, kā pagatavot tītaru, pēkšņi pārtrauca sarunu. Viss apklusā! Sī bija glezna, kas cienīga liela mākslinieka otas.

Beidzot Ivans Ivanovičs izņēma kabatas lakatu un sāka šņaukāties, bet Ivans Nikiforovičs palūkojās visapkārt un apturēja acis pie atvērtajām durvīm. Policijas priekšnieks tūdej ievēroja šo kustību un lika aiztaisīt durvis ciet. Pēc tam abi draugi sāka ēst, un viņi ne reizes vairs nepaskatījās viens uz otru.

Tiklīdz pusdiena beidzās, abi bijušie draugi pietrūkās no sēdekliem un sāka meklēt cepures, lai aizlavītos. Tad polici-jas priekšnieks pamirkšķināja, un Ivans Ivanovičs — ne tas Ivans Ivanovičs, bet otrs, kam tā greizā acs, — nostājās aiz Ivana Nikiforoviča muguras, bet policijas priekšnieks aizgāja aiz Ivana Ivanoviča muguras, un abi sāka tos piebikstīt no mugurpuses, lai tos reizē dabūtu nost no krēsliem un nelaistu laukā līdz tam laikam, kamēr tie nesadosies rokām.

Ivans Ivanovičs, kam tā greizā acs, aizbīdīja Ivanu Nikiforoviču, kaut arī mazliet šķībi, taču vēl pietiekami pareizi, uz to vietu, kur stāvēja Ivans Ivanovičs; bet policijas priekšnieks izdarīja direkciju pārāk sānis, jo viņš nekā nebija varējis tikt galā ar patvaļīgajiem kājniekiem, kas šoreiz neklausīja ne-kādas komandas un it kā par spīti metās pārāk tālu un pil-nīgi uz pretējo pusi (kas, varbūt, notika tāpēc, ka galdā bija bijis ārkārtēji daudz dažādu liķieru), tā ka Ivans Ivanovičs uzkrita dāmai sarkanajā kleitā, kas aiz ziņkārības bija ielī-dusi pašā vidū. Sāda zīme nevēstīja nekā laba. Taču tiesne-sis, lai šo lietu izlabotu, ieņēma policijas priekšnieka vietu un, ievilcis ar degunu no augšlūpas visu tabaku, atstūma Ivanu Ivanoviču uz otru pusi. Mirgorodā šis ir parastais sa-mierināšanas veids; tas mazliet līdzinās spēlei ar gumijas bumbu. Līdzko tiesnesis pastūma Ivanu Ivanoviču, Ivans Ivanovičs ar greizo aci atspērās no visa spēka un pastūma Ivanu Nikiforoviču, no kā sviedri gāzās kā lietus ūdens no jumta. Neraugoties uz to, ka abi draugi diezgan pretojās, vi-ņus tomēr sagrūda kopā, jo abas darbīgās puses saņēma ievē-rojamu pastiprinājumu no pārējiem viesiem.

Tad viņus apstāja cieši no abām pusēm un neizlaida līdz tam laikam, kamēr tie bija nolēmuši pasniegt viens otram rokas. «Dievs ar jums, Ivan Ņikiforovič un Ivan Ivanovič!

Sakiet pēc sirdsapziņas: par ko jūs saķildojāties? Vai ne nieku dēļ? Vai tad jums nav kauna cilvēku priekšā un dieva priekšā!»

«Es nezinu,» sacīja Ivans Nikiforovičs, pūzdams aiz nogu-luma (bija manāms, ka viņš nebija sevišķi pretī izlīgšanai), «es nezinu, ko es tādu esmu nodarījis Ivanam Ivanovičam; kāpēc gan viņš sacirta manu kūti un gudroja mani no-maitāt?»

«Neesmu vainojams nekādos ļaunos nodomos,» runāja Ivans Ivanovičs, nepagriezdams ne acu uz Ivanu Nikiforoviču. «Zvēru gan dieva, gan jūsu priekšā, godājamie muiž-nieki, es nekā neesmu nodarījis savam ienaidniekam. Par ko tad viņš mani zākā un kaitē manam stāvoklim un čīnai?»

«Kā tad es jums, Ivan Ivanovič, esmu kaitējis?» sacīja Ivans Nikiforovičs. Vēl vienu izskaidrošanās mirkli, un se-nais ienaidis bija gatavs apdzist. Jau Ivans Nikiforovičs ielīda kabatā, lai dabūtu radziņu un sacītu:

«pagodiniet».

«Vai tad tā nav kaitēšana,» atbildēja Ivans Ivanovičs, ne-paceldams acu: «ja jūs, cienījamais kungs, apvainojāt manu stāvokli un ģimeni ar tādu vārdu, kādu nepieklājas te sacīt?»

«Atļaujiet jums draudzīgi sacīt, Ivan Ivanovič! (pie tam Ivans Nikiforovičs pieskārās ar pirkstu Ivana Ivanoviča po-gai, kas nozīmēja viņa pilnīgu labvēlību): «jūs apvainojāties velns zina par ko: par to, ka es jūs nosaucu par zostēviņu .. .» Ivans Nikiforovičs attapās, ka bijis neuzmanīgs, izsacīdams šo vārdu; bet bija jau par vēlu: vārds bija izteikts. Viss aizgāja pie velna!

Ja jau toreiz, kad šis vārds bija izteikts bez lieciniekiem, Ivans Ivanovičs zaudēja pašsavaldīšanos un kļuva tik nikns, kādu lai dievs nedod redzēt cilvēku, — ko tad tagad, pado-mājiet, laipnie lasītāji, ko tagad, kad šis slepkavīgais vārds bija izsacīts sanāksmē, kur bija daudz dāmu, pret kurām Ivans Ivanovičs vēlējās būt sevišķi pieklājīgs? Nebūtu Ivans Nikiforovičs rīkojies tādā veidā, būtu viņš sacījis putns, bet nevis zostēviņš, tad to vēl varētu izlabot. Bet — viss pa-galam!

Viņš uzmeta Ivanam Nikiforovičam

skatienu — un kādu skatienu! Ja šim skatienam būtu piešķirta izpildvara, tad tas būtu pārvērtis pīšļos Ivanu Nikiforoviču. Viesi saprata šo skatienu un pasteidzās paši viņus izšķirt. Un šis cilvēks, lēnības paraugs, kas nevienu ubadzi nepalaida garām to ne- iztaujājis, izskrēja laukā briesmīgā trakumā. Tik spēcīgas vētras izraisa kaislības!

Veselu mēnesi nekas nebija dzirdams par Ivanu Ivano-viču. Viņš ieslēdzās savā mājā. Pūra lāde bija atvērta, no lādes izņēma — ko tad? dukātus! vecos vectēva dukātus! Un šie dukāti pārgāja nosmulētajās tintes darboņu rokās. Lieta nonāca palatā. Un, kad Ivans Ivanovičs saņēma priecīgo ziņu, ka rīt tā izšķirsies, tikai tad viņš palūkojās laukā un no-lēma iziet no mājas. Ak vai! no tās reizes palata katrru cienu ziņoja, ka lieta izbeigsies rītu, un tā desmit gadu.

Priekš gadiem pieciem es braucu cauri Mirgorodas pilsētai. Es braucu sliktā laikā. Toreiz bija rudens ar savu skumji pe-lēko laiku, dubļiem un miglu. Kaut kāds nedabisks zaļums — garlaicīgā, nepārtrauktā lietūs darbs — klāja šķidru plīvuru pār laukiem un druvām, kurām tas tā piedienēja kā palaid-nības sirmgalvim,

rozes — sirmgalvei. Mani toreiz stipri ietekmēja laiks: es garlaicojos, kad tas bija garlaicīgs. Bet, neraugoties uz to, kad es sāku tuvoties Mirgorodai, tad sa-jutu, ka man stipri sit sirds. Dieviņ, cik daudz atmiņu! Es div-padsmīt gadu nebiju redzējis Mirgorodu. Te dzīvoja toreiz aizkustinošā draudzībā divi izcili cilvēki, divi izcili draugi. Un cik daudz bija izmiris ievērojamu ļaužu! Tiesnesis Derojans Demjanovičs jau toreiz bija netaisnīgs; Ivans Ivanovičs, kam bija greizā acs, arī bija beidzis dzīvot. Es iebraucu gal-venajā ielā: visur rēgojās kārtis ar augšā piesietu salmu kūli: te notika kāda jauna plānošana. Dažas būdas bija nojauktas. Zogu un zedeņu atliekas skumji kvernēja.

Toreiz bija svētku diena; es pavēlēju savu maša kibitku apturēt pie baznīcas un iegāju tik klusu, ka neviens nepagriezās atpakaļ. Patiesi, un nebija jau kam: baznīca bija tukša, ļaužu gandrīz nekādu; varēja redzēt, ka pat vislielākie dievlūdzēji bija nobijušies no dubļiem. Svecas šai tumšajā, labāk sakot, slimajā dienā šķita kaut kā savādi nepatīkamas; tumšās telpas bija skumīgas; iegarenie logi ar apaļajiem stikliem laistījās lietainām asarām. Es nogāju sānis altara

priekš-telpā un uzrunāju cienījamu večuku nosirmojušiem matiem: «Atļaujiet uzzināt, vai Ivans Nikiforovičs ir dzīvs?» Tai mirklī lampiņa svētbildes priekšā uzliesmoja dzīvāk, un gaisma tieši atsitās mana kaimiņa sejā. Cik es biju izbrīnījies, kad, to aplūkodams, ieraudzīju pazīstamus vaibstus!

Tas bija pats Ivans Nikiforovičs! Bet kā pārvērties!

«Vai jūs esat vesels, Ivan Nikiforovič? Kā jūs gan esat novecojis!»

«Jā, esmu novecojis. Es šodien no Poltavas,» atbildēja Ivans Nikiforovičs.

«Ko jūs sakāt! Jūs braucāt uz Poltavu tik sliktā laikā?»

«Ko lai dara! Vajadzība ...»

Pie šiem vārdiem es negribot nopūtos.

Ivans Nikiforovičs ievēroja šo nopūtu un sacīja: «Neuz-traucieties: man ir drošas ziņas, ka lietu izlems nākamajā ne-dēlā un man par labu.»

Es paraustīju plecus un devos uzzināt kaut ko par Ivanu Ivanoviču.

«Ivans Ivanovičs ir te!» kāds man sacīja, «viņš ir klirosā.»

Tad es ieraudzīju kalsenu stāvu. Vai tas ir Ivans Ivano-vičs? Seja bija klāta grumbām, mati bija pilnīgi balti; bet bakeša bija arvien tā pati. Pēc pirmajiem apsveicināšanās vārdiem Ivans Ivanovičs, griezdamies pie manis ar jautru smaidu, kas vienmēr tik ļoti piestāvēja viņa pldtuvveidīgajai sejai, sacīja: «Vai lai paziņojums patīkamo jaunumu?»

«Kādu jaunumu?» jautāju es.

«Rītu katrā ziņā izlems manu lietu; palatā noteikti sacīja.»

Es nopūtos vēl dzijāk un steidzos ātrāk atvadīties, jo es braucu visai nopietnā darījumā, un iesēdos ratos.

Vājie zirgi, kas Mirgorodā pazīstami ar vārdu kurjerzirgi, sāka vilkties, radīdami ar saviem pakaviem, kas stiga pelē-kajā dubju masā, dzirdei netīkamu skaņu. Lietus tecēja straumēm pār žīdu, kas sēdēja uz bukas un bija apsedzies ar mašu. Drēgnums man spiedās cauri. Skumjā pārbrauktuve ar būdu, kurā invalids lāpīja savus pelēkos kankarus, lēnām paslīdēja garām. Atkal tas pats lauks, vietām izrakņāts melns, vietām zaļojošs, slapji kovārņi un vārnas, vienmulīgs lietus, asarainas debesis bez gaismas svītras. —

Garlaicīgi šai pasaulē, kungi!